

PAKISTAN'I TANIYALIM

İÇİNDEKİLER

PAKİSTAN HAKKINDA	4
KISA TARİHİ	8
COĞRAFYA	12
EKONOMİ	14
YATIRIM	18
ENERJİ SEKTÖRÜ	22
MEDYA	24
KÜLTÜR & TURİZM	25
TARİHİ YERLER	26
ETKİLEYİCİ KALELER	32
İBADET MERKEZLERİ VE MEZARLAR	38
MUHTEŞEM CAMİİLER	48
DOĞAL HARİKALAR	56
ETKİLEYİCİ GÖLLER	70
ÜNLÜ DAĞ SIRALARI	78
UNUTULMAYAN YOLCULUKLAR	80
ÜNLÜ ARABA YARIŞLARI	88
PAKİSTAN'DA ZİYARET EDİLECEK YERLER	90
ÖNEMLİ MÜZELER	107
YÖRESEL LEZZETLER	108
SAHNE SANATLARI	112
KIYAFETLER VE MODA	120
KÜLTÜREL AKTİVİTELER VE FESTİVALLER	122
DÜĞÜN TÖRENLERİ	128
SPOR	130
FAYDALI LİNKLER	132

Onursal Başkan

M. Syrus Sajjad Qazi
Büyükelçi

Yazı, fotoğraf ve temalar

Abdul Akbar
Basın Ataşesi

Türkçe Çeviri

Aziz Kurtoğlu

Tasarım

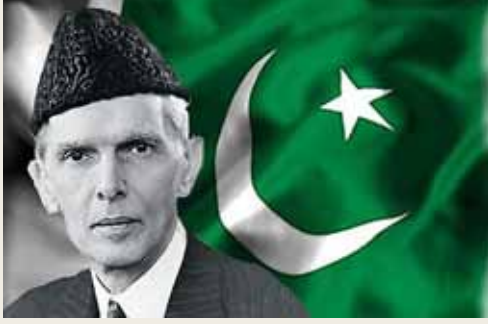
Orfe Reklam Tasarım Ofisi
www.orfereklam.com.tr

Üçüncü baskı: 2018

Telif Hakkı

Pakistan Büyükelçiliği
Ankara, Türkiye

PAKİSTAN HAKKINDA

Bağımsızlık: 14 Ağustos 1947

Milli Bağımsızlık Günü:

23 Mart (Tüm Hindistan Müslüman Birliği'nin talep ettiği ve kıtada yaşayan Müslümanlar için bağımsız bir devlet kurmayı öneren çözüm önerisi 23 Mart 1940 yılında Lahor'da kabul edildi.)

Devletin Kurucusu:

Büyük Önder Muhammed Ali Cinnah

Milli Şair:

Dr. Allame Muhammed İkbâl

Devlet Başkanı:

Cumhurbaşkanı
(Millet Meclisi, Senato ve 4 eyaletin temsilcileri tarafından 5 yıl süreyle hizmet etmek üzere seçilir)

Hükümet Başkanı:

Başbakan
(Millet Meclisi üyeleri tarafından seçilir ve ülke yönetiminde üst düzeyde yetkili olan kişidir)

Yönetim Şekli: Federal Parlamento
(Parlamentoda Senato ve Milli Meclisi bulunur)

Başkent: İslamabad

Önemli Şehirler (2018 yılının tahmini nüfusu)

Karaçi	: 16 milyon
Lahor	: 11.1 milyon
Faysalabad	: 7.8 milyon
Haydarabad	: 5.5 milyon
Ravalpindi	: 5.4 milyon
Guvranvala	: 4.8 milyon
Multan	: 4.7 milyon
Peşaver	: 4.2 milyon
Kuetta	: 2.3 milyon
Mardan	: 2.3 milyon
Haydarabad	: 2.2 milyon
İslamabad	: 2 milyon

Milli Marş

1954 yılında onaylandı.

Söz Yazarı: Ebul Asar Hafız Calendhri

Besteleyeni: Ahmed Gulam Ali Çagla

Süre: 80 saniye

Ülke Bayrağı

Pakistan bayrağı koyu yeşil renktedir ve üzerinde beyaz şerit, beyaz hilal ve 5 köşeli yıldız vardır. Bayrağın rengi ve üzerinde bulunan sembollerin anlamları şunlardır:

- Beyaz ve koyu yeşil renkler sırasıyla halk arasındaki azınlıkları ve Müslüman çoğunluğu temsil eder.
- Beyaz hilal ilerlemeyi ve gelişimi temsil eder.
- Beş köşeli yıldız ise ışığı ve bilgiyi temsil eder.

Devlet Arması

Devlet armasında şu semboller bulunur:

1. Hilal ve yıldız İslam'ın sembolüdür.
2. Ortada bulunan kalkanda başlıca dört tahıl ürünü yer alır.
3. Kalkanın etrafında bulunan çelenk kültür mirasını sembolize eder.
4. Alt kısımda bulunan şeritte ise Büyük Önder'in felsefesi yazar: İnanç, Birlik, Disiplin

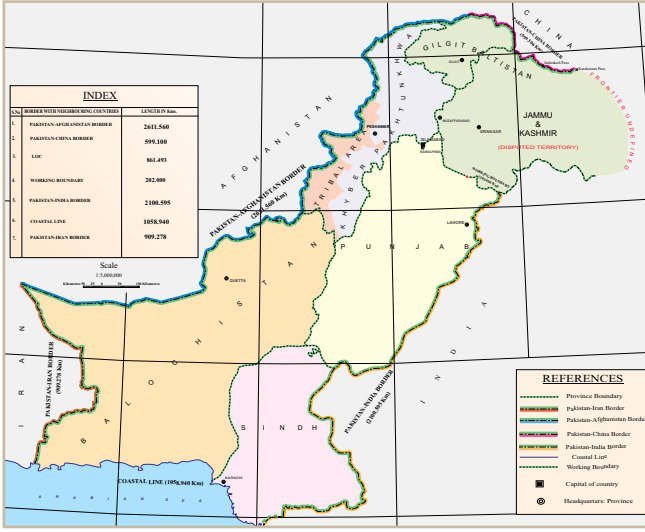
Yönetimsel Birimler:

4 Eyalet: Sindh, Pencap, Hayber Pahtunhva, Belucistan
İslamabad Başkent Bölgesi

Federal biçimde yönetilen Kabileler Bölgesi (FATA)

Azad Cammu & Keşmir (kendi seçilmiş Başkanı ve Başbakanı vardır)

Gilgit Baltistan (kendi seçilmiş Valisi ve Başbakanı vardır)

Yüzölçümü: 796,096 kilometrekare

Sınır Boyları:

Kara Sınırları

Afganistan: 2,611.56 km

Çin: 599.1 km

İran: 909.278 km

Hindistan: 2,100.595 km

İhtilafli Cammu ve Keşmir Kontrol Hattı: 861.493 km

Çalışan Sınır (Pakistan ve Hindistan İşgalindeki Keşmir arasında Sialkot boyunca uzanan hat): 202 km

Nehirler:

Indus (2,896 km)

Ravi (901 km)

Jhelum (825 km)

Sutlej (1,551 km)

Chenab (1,242 km)

Kıyıboyu: 1,058.94 km

Nüfus: 207.8 milyon (2017 verilerine göre)

Pakistan Saat Dilimi: + 5.00 GMT

Para birimi: Pakistan Rupisi (2018'daki ortalama kur değişim oranı Rs 116 = 1 US\$)

Diller:

Milli Dil : Urduca

Resmi diller : Urduca ve İngilizce

Bölgesel diller : Pencap Dili, Sindh Dili, Peştu Dili, Beluc Dili, Siraiki, Hindko, Brahui ve bunlara ek olarak kuzey kesimlerde konuşulan Burushaski, Shina, Balti and Khovar.

Din: Müslüman (95%), Diğer 5% (Hristiyan, Hindu, Sih, Farsi)

Milli spor: Hokey

Milli çiçek: Yasemin

Milli ağaç: Himalaya Sediri (Cedrus Deodara)

Milli hayvan: Burgu Boynuzlu Keçi (Markhor)

Milli Kuş: Kınalı Keklik (Chukar)

Bitki örtüsü: Çam, Meşe, Kavak, Himalaya Sediri, Akçaağaç, Karadut

Fauna:

Sülün, Leopar, Geyik, Dağ Keçisi, Ceylan, Kara Antilop, Hint Ceylanı, Burgu Boynuzlu Keçi, Marco-Polo koyunu, Yeşil kaplumbağa, Nehir ve Deniz balıkları, Timsah, Su kuşu.

Başlıca El Sanatları:

Bakır ve pirinç işleme, pamuk dokumacılığı, seramik, ahşap oymacılığı, deri işleme, ayna yapımı, dantel, mücevher işçiliği, mermer işleme ve halı dokuma.

KISA TARİHİ

Bağımsız bir devlet olan Pakistan dünya haritasında ilk kez 14 Ağustos 1947 yılında İngiltere Krallığı'nın Hindistan'daki varlığının sona ermesiyle yerini aldı. Bu topraklar tarihsel olarak bilinen en eski yerleşim birimlerindedir. Yapılan arkeolojik kazılarda bölge tarihinin M.Ö 7000'lere kadar geriye gittiği keşfedilmiştir.

Günümüz Pakistan'ı eski çağlarda İndus Vadisi Uygarlıklarının yaşam merkezi olmuştur. Babil'den önce kurulan şehirlerde yaşayan halk refah içindeydi ve Antik Yunan'dan önce vatandaşlık kavramına sahiptiler. Harappa, Mohenco-daro, Kot Dici ve Mihrgarh'da yapılan kazılarda bulunanlar bölgede yaşayan antik dönem insanların ileri bir uygarlık seviyesine sahip olduklarını kanıtlar.

Aryanların M.Ö 1500'lerde bölgeyi işgal etmesiyle Hindu yerleşimciler uzaklaşarak doğudaki Ganj Vadisine kaydılar. M.Ö 5.yy'da kuzey bölgelerin hâkimiyeti Pers'lere geçti. M.S 327'de Büyük İskender'in önderliğinde bölgeye ulaşan Yunanlılar ise bu topraklardan adeta bir fırtına gibi geçti.

M.S 712'de Muhammed bin Kasım liderliğinde bugün Karaçi olarak bilinen bölgenin yakınlarına yerleşen Araplar 200 yıl boyunca Pakistan'ın aşağı yarısını yönettiler. Bu dönemde İslam dininin kökleri derinlere inerek, yerel halkın gündelik yaşamını, kültür ve geleneklerini belirleyen ana faktör oldu. 10.yy'dan başlayarak ilerleyen dönemlerde Hint-Pakistan toprakları Orta Asya'dan gelen Müslümanlara ev sahipliği yaptı. Bu süreç M.S 18.yy'da İngilizler tarafından Alt-kıtanın koloni haline getirilmesine kadar devam etti ve

bu yönetim biçimi de yaklaşık olarak 200 yıl devam etti. (Bugün Pakistan olarak bilinen topraklar için 100 yıl).

Müslüman direnişi 19.yy'ın sonlarına doğru, tanınan bir lider ve eğitimci olan Sir Seyid Ahmed Han önderliğinde başlamış olup, Alt-kıtada yaşayan Hint Müslümanlarının akıl yoluyla giriştikleri bir devrim hareketi olmuştur. 1906'da kurulan Tüm Hindistan Müslüman Birliği ise Müslümanların hakları için mücadele veriyordu. Ünlü filozof ve şair Dr. Muhammed İkbâl'in 1930'da öne sürdüğü fikre göre, Alt-kıtada yaşayan Müslümanlara ait bağımsız bir devleti kurulmalıydı ve bunun sonucu olarak Tüm Hindistan Müslüman Birliği 1940'da ünlü "Pakistan Çözümü" nü kabul etti. 7 yıl süren ve zorlu mücadelelere sahne olan bu sürecin sonunda, Büyük önder Muhammed Ali Cinnah'ın ilham veren liderliğinde Pakistan bağımsız bir devlet olarak 14 Ağustos 1947 tarihinde dünya haritasındaki yerini aldı.

COĞRAFYA

Pakistan ova, plato, çöl, orman, tepe ve yüksek dağlardan oluşan ve güneydeki Kızıldeniz kıyılarından, kuzeydeki Karakurum sahasına kadar uzanan çok çeşitli bir coğrafyaya sahiptir. Güney Asya'da bulunan ülke, doğuda Hindistan, batıda İran, kuzeybatıda Afganistan ve kuzeydoğuda Çin ile komşudur. İndus Irmağı başlıca su yoludur ve Pakistan boyunca akar. İndus ve onu besleyen diğer ırmakların kıyıları nüfusun en çok yoğunlaştığı bölgeler olup, buralarda verimli tarım alanları oluşmasını sağlamıştır. Dünyanın en büyük tarım sulama kanalları büyük hidroelektrik santralleriyle bağlantılıdır ve bunlar Umman Denizi'ne dökülmeden önce İndus'la birleşirler.

En dağlık bölgeler ülkenin kuzeyinde bulunur. Karakurum, Hindukuş ve Himalaya Dağları dağcılar için bulunmaz nitelikte özellikler taşır. 8.000 metreden yüksekte bulunan beş zirve ve K-2 burada bulunur. Toplamda 108 adet 6.000 metre ve 7.000 metre yüksekliğinde zirveler bulunur.

Pakistan'ın Kuzey ve Batı bölgeleri dağlıktır ve Karakurum ve Hindukuş Dağ Sıraları ve Himalayaların Batı ucu buraya uzanır. Hayber Pahtunhva'da, özellikle Sefid Sıradağları ve Süleyman Dağlarının arkasında çorak topraklar olan Belucistan platosu bulunur. Güneyde yer alan Potohar Platosu'nu tuz bakımından zengin, verimli bir düzlük olan Pencap Ovası takip eder ve Sindh eyaletine kadar uzanır. Sindh bölgesinin batısında Kirthar Dağları, doğusunda ise Hindistan'a doğru uzanan Thar Çölü yer alır.

EKONOMİ

Gayrisafi Milli Hasıla (2018)

322 Milyar Amerikan Doları (dolar bazında)

1.1 Trilyon Amerikan Doları (satınalma gücü paritesi,
Kaynak: Dünya Veri Atlası)

GSMH Büyüme Oranı: %5.8

Döviz Rezervleri: 20 Milyar Amerikan Doları

Pakistan Ekonomisi satın alma gücü paritesi bakımından en büyük 25. Ekonomidir

Pakistan ekonomisi nominal GSMH bakımından en büyük 42. Ekonomidir.

Kişibaşı gelir:

1.641 Amerikan Doları (dolar bazında)

5.400 Amerikan Doları (satınalma gücü paritesi)

İş gücü: 64 Milyon

Pakistan dünyadaki onuncu büyük iş gücüne sahiptir.

İthalat

Endüstriyel malzeme, kimyasallar, araçlar, demir, demir cevheri, petrol, yenilebilir yağlar, çay, gübre v.s.

İhracat

Pamuk, tekstil ürünleri, pirinç, deri, halı, spor malzemeleri, el sanatları, balık ve balık ürünleri, meyve v.s.

Tarım

Pakistan'ın en önemli tahıl ürünleri pamuk, buğday, pirinç ve şeker kamışıdır. Toplam ekili alan 23.68 hektardır. Pakistan yüzölçümünün %25'i işlenmekte olup bu ekili alanlar dünyanın en geniş sulama kanalları sayesinde sulanır. Gayrisafi milli hasılanın %19'unu oluşturan tarım sayesinde nüfusun %42.3'üne iş olanağı sağlanır. Pakistan dünyada pamuk ve mango üretiminde dördüncü, süt, hurma, pirinç ve şeker kamışı üretiminde beşinci, buğday üretimde yedinci sırada yer alır.

En son Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Dünya Sıralaması <http://faostat.fao.org/DesktopDefault.aspx?PageID=339&lang=en&country=165>

Sanayi

Sanayi sektörü gayrisafi milli hasılanın %21'ine katkı sağlar. Tekstil, çimento, gübre, demir, şeker, elektronik aletler, gemi yapımı, otomobil, bilgi teknolojileri, madencilik vb.

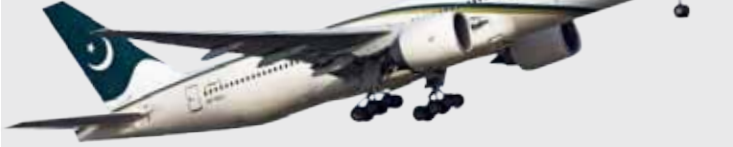

Hizmet Sektörü

Hizmet sektörü 2016-17 yılında gayrisafi milli hasılanın %60'ına katkıda bulunmaktadır. Hizmet sektörü altı alt sektörden oluşur: Nakliye, Depolama ve İletişim, Toptan ve Perakende Ticaret, Finans ve Sigorta, Konut Hizmetleri (Mülkiyet ve İkamet), Genel Hükümet Hizmetleri (Kamu Yönetimi ve Savunma) ve diğer Özel Hizmetler (Sosyal Hizmetler).

İslamabad Uluslararası Havalimanı

Ulaşım

Otoban: 1,750 km

Karayolu: 264,401 km / Otoyollar, Ekspres Yollar, Otoban ve Beton Yollar

Demiryolu: 7,791 km'lik demiryolu Pakistan'ın önemli şehirlerini birbirine bağlar.

Limanlar

Uluslararası Limanlar: Karaçi, Bin Kasım, Gvadar

Balıkçıların kullandığı ufak limanlar: Keti Bandar, Minora, Ormara, Pasni, Jivani

Hava alanları

Uluslararası: Karaçi, Lahor, İslamabad, Peşhaver, Kuetta, Multan, Faısalabad.

Ulusal: Gavadar, D.G. Khan, D.I. Han, Gilgit, Sialkot, Haydarabad, Navab Şah, Sakkar, Pasni, Rahim Yar Han, Skardu, Svat ve Turbat.

Telekom altyapısı

Pakistan gururla 3G, 4G ve LTE hizmetlerini sunan seçkin ülkeler arasına katılmıştır. Pakistan'ın 148 milyondan fazla mobil kullanıcı, 52 milyon 3G/4G kullanıcı, yaklaşık üç milyon sabit hat kullanıcı, 20 milyon internet kullanıcı ve 54 milyon geniş bant hizmetleri kullanıcı vardır. Telekomünikasyon sistemleri kullanım yoğunluğu artmıştır ve imkanlar nüfusun %80'ine ulaşmış ve ülkenin toplam arazi alanının yüzde 94'ünü kapsamıştır. Bu bölgedeki diğer ülkelere kıyasla daha iyidir.

İkbal Havalimanı, Lahor

YATIRIM

Pakistan ekonomisi satınalma gücü bakımından (PPP) dünyanın en büyük 25'incisi ve Gayri Safi Milli Hasıla Bakımından en büyük 42'inci ülkesidir. Dünya Bankası terimiyle Pakistan "İş Yapmanın Kolay Olduğu Ülkeler" sıralamasında yer alır. Bu sıralamaya göre Pakistan; Bangladeş, Hindistan, Endonezya ve Filipinlerden daha iyi bir konumda yer alır. Ek olarak, 2012'deki %49'luk geri dönüş oranıyla Pakistan Menkul Kıymet Borsası (PSE) dünyanın en verimli çalışan 5 pazarından biridir. Pakistan enerji, altyapı, tarıma dayalı endüstri, bilgi teknolojisi ve diğer sektörlerde yatırım yapmak için yatırımcılara yoğun fırsatlar sunar.

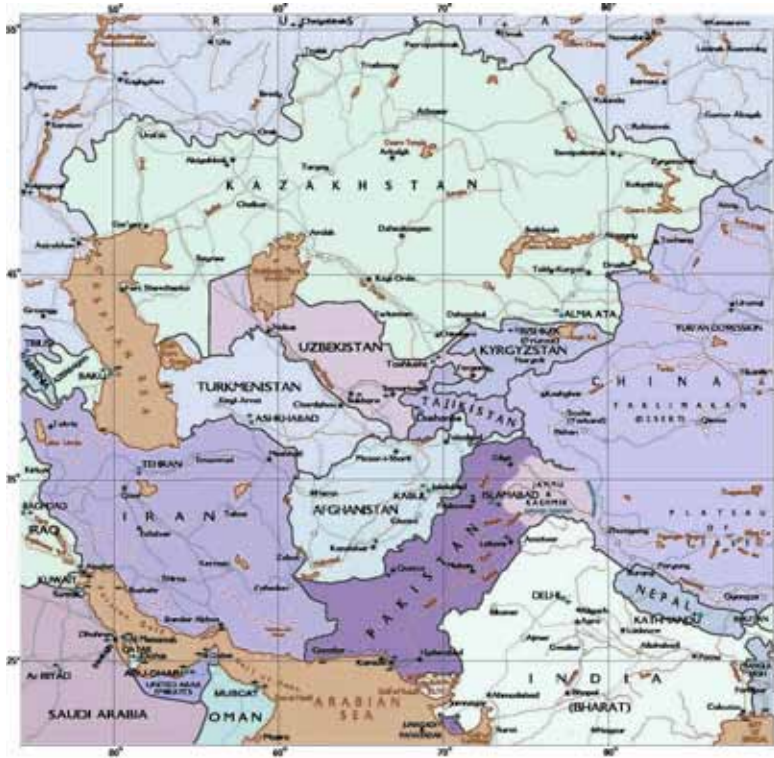
PAKİSTAN'A YATIRIM YAPMAK İÇİN 5 NEDEN

1- Jeopolitik Konum

Asya'nın merkezinde bulunan Pakistan, Orta Asya devletlerinin zengin enerji kaynaklarına, Körfez ülkelerinin finans merkezlerine ve Uzak Doğu'nun ekonomisi gelişmiş pazarlarına bağlantı noktası konumundadır. Sadece bu faktör bile ülkeyi yatırım yapmak için cazip hale getirmektedir. Pakistan nüfusu yoğun olan Çin ve Hindistan gibi dünyanın önemli diğer ülkeleriyle de komşudur ve bu ülkelere giden bir geçit yoludur.

2- Nüfus ve Yetiştirilmiş İşgücü

Nüfusunun %55'i 19 yaşın altındadır ve bu uzun dönemli sürdürülebilir ekonomik büyüme için iyidir. Pakistan'ın güçlü bir orta sınıfı vardır. İşgücünün geniş bir kısmı çok iyi İngilizce bilir, çalışkandır ve zekidir. Pakistan, çoğu uluslararası deneyime sahip, eğitilmiş ve deneyimli mühendisler, bankacılar, avukatlar ve diğer profesyonellerden oluşan bir havuza sahiptir.

5- Özel Ekonomik Bölgeler

Özel Ekonomik Bölgeler kanunu Doğrudan Yabancı Yatırımları (FDI) çekmek için küresel rekabet zorluklarını karşılamak üzere yapılmıştır. Bu kanun üretkenliği arttırmak ve ekonomik gelişme ve yoksulluğun azaltılması amacıyla iş yapma masraflarını azaltmak için liberal teşviklerle, altyapıyla ve yatırımcı güçlendirme hizmetleriyle beraber endüstriyel bir küme yaratılmasına olanak tanır. Kanun daha ileri giderek Pakistan'da Özel Ekonomik Bölge (SEZ) aracılığıyla prosesleri azaltmayı da öngörür.

Bu konularda daha detaylı bilgi edinmek için Yatırım Bankasının web sitesini ziyaret edebilirsiniz: www.boi.gov.pk

3- Ekonomik Durum

Küresel Finansal Krize karşı Pakistan ekonomisi direnç göstermiştir ve komşu ülkelerin bazılarında daha iyi performans sergilemiştir. 2013 Dünya Bankası Raporu Pakistan'ın Rusya, Endonezya, Brezilya, Hindistan ve Filipinler'den daha önde yer aldığını teyid eder. Pakistan yapısal reform programına dayalı olarak sonraki 2-3 yılda %6+ ekonomik büyüme beklemektedir.

4- Yatırım Politikaları

Ülkenin yatırım politikası Direkt Yabancı Yatırımları (FDI) çekmek için yardımcı bir iş ortamı yaratmak amacıyla kapsamlı bir çerçeve sağlamak için tasarlanmıştır. Pakistan'ın politik eğilimi en önde gelen köşe taşları olan liberalleşmeyle, serbestleşmeyle, özelleştirmeye ve tesisleşmeyle uyumlu olmuştur.

ENERJİ SEKTÖRÜ

Başlıca enerji kaynakları hidroelektrik, termal, nükleer, yağ, kömür ve petroldür. ABD Enerji Bilgi İdaresine (EIA) göre, Pakistan'da 586 trilyon feet küp kaya doğalgazı ve 9 milyar varil kaya petrol vardır. Buna benzer şekilde, Asya Kalkınma Bankası'nın (ADB) değerlendirmesine göre, Pakistan'daki kömür rezervleri 350 yıl boyunca 10,000 megavat elektrik üretebilecek kapasitededir.

Su

Pakistan'ın su kanalıyla 60.000 MW enerji üretebilme kapasitesi vardır. Fakat bugüne kadar sadece 6.500 MW üretim gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, hidroelektrik enerji üretimi konusunda ciddi bir potansiyel ve yatırım imkanları vardır. Pakistan Su & Enerji Geliştirme Birliği (WAPDA) tarafından yürütülen ve farklı aşamalarda bulunan çeşitli projeler vardır. Daha detaylı bilgi için lütfen WAPDA internet sitesini www.wapda.gov.pk ve Özel Enerji Geliştirme Altyapı Kurulu'nu www.ppib.gov.pk ziyaret ediniz.

Güneş Enerjisi

Pakistan'ın güneş enerjisini kullanma konusunda oldukça geniş imkânları vardır. Güneş enerjisi yıl boyunca 5.3KWh/m² güneş radyasyonu alan Pakistan için büyük bir potansiyele sahiptir. Güneş Enerjisi Pakistan'da metrekare başına 1000 Wattlık bir oranda kullanıma hazırdır. Şu anda bu alanda 2.9 milyon MW'lık bir potansiyel bulunmaktadır. Alternatif Enerji Geliştirme Kurulu (AEDB) özel sektörle beraber çalışmakta ve yerleşim alanlarında kırsal elektrik ve güneş enerjisiyle ısıtma konularında pilot çalışmalar başlatmıştır.

Rüzgâr

Pakistan kuvvetli rüzgârlarla ödüllendirilmiş bir ülkedir. ABD Ulusal Yenilenebilir Enerji Laboratuvarının bir çalışmasına göre, Pakistan'ın potansiyel rüzgâr enerjisi kapasitesi 132,000 MW'dir. Ghor-Keri Bandar Rüzgâr Koridoru Sindh eyaleti kıyılarından başlayarak 60 km uzanır ve 170 km derinlere inerek 60.000 MW'lık bir elektrik gücü üretimine ola-

nak sağlar. Bu konuda daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak için; Pakistan Alternatif Enerji Geliştirme Kurulu'nun (AEDB) websitesini www.aedb.org ziyaret edebilirsiniz.

Pakistan'da yenilenebilir enerji üretimi yatırıma oldukça elverişli bir alandır. Alternatif enerji üretimi politikası rüzgâr riski kapsamı, geri alım garantisi, finansal olanaklar ve AEDB tarafından sağlanacak rüzgâr enerjisi üretme tesisleri gibi çeşitli imkanlar sunar.

MEDYA

Pakistan'da aktif bir medya vardır. Gelişmiş birçok ülkeden daha özgür bir niteliğe sahiptir. Televizyon sektörü 2002 yılında liberalleştikten sonra bir patlama yaşayarak bugünkü çok kültürlü ve çok dilde yayın yapan kimliğine bürünmüştür. Elektronik medyaya yapılan yaklaşık 5 milyar Amerikan Doları tutarındaki yatırım da bu sektörün gelişmesine katkı sağlamıştır.

- 91 Lisanslı Uydu Televizyon Kanalları
- 24 Yayın yapma hakkına sahip olan TV Kanalları
- 219 FM Radyo Kanalları
- 4,110 Lisanslı Kablo TV operatörleri
- 2 İnternet Protokolü Televizyonu (IPTV)
- 5 Mobil TV Lisansı
- 2 Mobil Sesli Yayın Lisansları
- 1293 Günlük gazeteler
- 444 Haftalık yayınlar
- 57 Onbeş günde bir çıkan yayınlar
- 409 Aylık çıkan yayınlar

KÜLTÜR & TURİZM

PAKİSTAN: MEDENİYETİN BEŞİĞİ

Uygarlık, Antik Yunan ve onun mirasçısı olan Roma'dan çok daha önce bu topraklarda başlamıştı. İndus Vadisi Uygarlığı antik Mısır ve Babil uygarlıklarının çağdaşydı.

TARİHİ YERLER

MİHRGARH

Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan Mihrgarh'ın tarihi Neolitik çağa kadar uzanır (M.Ö 7000-2500) ve bölge Belucistan eyaletinde Sibbi yakınlarındaki "Kaçi Ovası" nda bulunmaktadır. Güney Asya'da tarım (buğday, arpa) ve hayvancılığın (sığır, koyun, keçi) ilk kez uygulandığı şehirlerden biridir. Mihrgarh olağanüstü bir yerleşim merkeziydi ve bazı raporlara göre, tarihte bilinen ilk dişçi burada yaşamıştı ve pamuk ilk kez burada eğrilmişti. Fransız arkeolog Christophe Moulherat ve arkadaşı Mihrgarh mezarlık bölgesinden toplanmış olan toplamda 11 delinmiş dişi analiz etmiştir. 2002 yılında, Moulherat mineralleşmeyle korunmuş birkaç iplik buldu ve bunlar pamuk ipliklerinin en erken bilinen örneklerindedir. Pamuk fiberleri bakırdan kolye tanelerinin içerisinde korunmuş olarak kalmıştı ve bu çalışma Mihrgarh'ın tekstil yapımı için bir merkez olduğunu öne sürmektedir.

MOHENCO-DARO

Karaçi'nin 400 km uzağında bulunan bu antik yerleşim birimi UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı listesine alınmıştır. M.Ö 3000-1500 tarihleri arasında en parlak dönemini yaşayan bu bölge, Indus Vadisi Uygarlıklarına evsahipliği yapan en büyük yerlerden biridir. Antik Mısır, Mezopotamya ve Girit'in çağdaşı sayılabilecek, tarihin ilk yerleşim yerlerinden biri olma özelliği taşır. Şehir planını sokaklar ve tuğla evlerin yanı sıra kanalizasyon sistemi, halk hamamları, pazar ve dükkanlar oluşturuyordu.

HARAPPA

Bronz Çağın eski şehir kalıntılarını içeren bu şehir bir zamanlar Mezarlık H kültürüne ve Sindh /Pencap bölgelerinde yoğunlaşmış Indus Vadisi Uygarlıklarına ev sahipliği yaptı. Ortalama olarak 23,500 kişinin yaşadığına inanılan bu bölge Geç Harappan Dönemi'nde (M.Ö 2600-1900) yaklaşık 250 dönümlük bir alana genişledi. Toprak altından çıkarılan ve M.Ö 3300-3200'e tarihlenen kil tabletler üzerinde geometrik şekiller ve bitki çizimleri vardır. Harvard Üniversitesinden Dr. Richard Meadow'a göre bunlar insanlık tarihinin ilk yazı yazma biçimleri olabilir.

TEKSİLA

Neolitik bir tümülüs olan Saraikala'dan M.Ö 2.yy'a tarihlenen Sirkap surları ve Sirkap (M.S 1.yy) şehrine kadar Teksilâ Indus Vadisinin tarihsel gelişimine tanıklık etmiştir. M.Ö 5.yy'dan M.S 2.yy' a kadar sırasıyla Persler, Yunanlar ve Orta Asya uygarlıklarına ev sahipliği yapan bu bölge aynı zamanda Budistler içinde önemli bir tapınak merkezidir. Budist Kuşan kralları döneminde altın çağına ulaşan Gandhara'nın en önemli şehri olma unvanını taşır. Burada görülmeye değer en önemli kalıntı Bhir Mound ve Sirkap'ın 2 km doğusunda bulunan ve Pakistan'ın en önemli ve etkileyici yapılarından biri olan Büyük Stupa, yani başlık görünümündeki yapıdır. Teksilâ, İslamabad'ın 40 km. kuzeybatısında bulunur. Asya'da bulunan en önemli arkeolojik yerleşim bölgelerinden biri olan bu antik yerleşim birimi UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı listesine dâhil edilmiştir.

TAHT-I BHAİ

1980'den beri UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'nda bulunan Taht-ı-Bhai Peşaver'in 80 km. uzağında, Merdan'ın ise 16 km. kuzeydoğusunda bulunur. 152 mt. yüksekliğinde bir tepede bulunan bu antik şehir önemli bir Budist manastırır ve M.S 1.yy'da kurulmuştur. Üzerinde kurulduğu tepenin hilal şeklinde olması nedeniyle Hunlar ve diğer bazı uygarlıkların işgallerinden kurtulmayı başarmış ve bugüne dek bozulmadan kalmıştır. Takht-i-Bahi ismi tepede bulunan su kanalından kaynaklanmakta ve "Su Tahtı" anlamına gelmektedir.

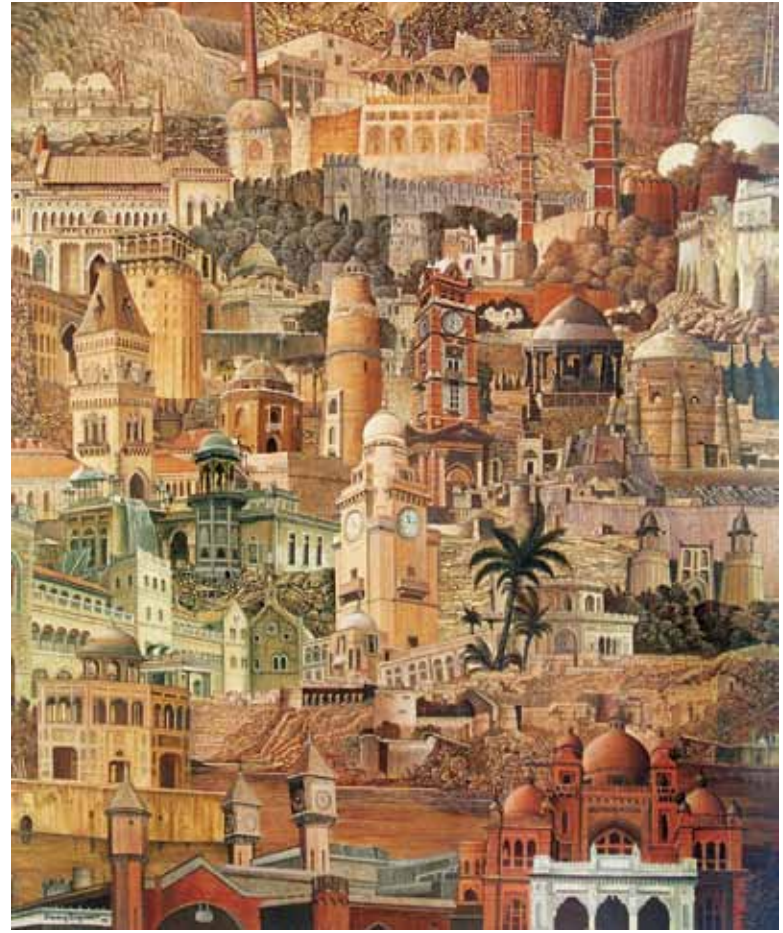
MAKLİ, THATTA

1981'den beri UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'nda bulunan Makli, 14.yy'a tarihlenen arkeolojik şehirlerden Thatta'nın nekropolisi yani ölümlerin gömüldüğü yerdir. Makli Tepeleri dünyanın bilinen en geniş nekropollerinden biri olup, Karaçi'nin 98 km. doğusunda yer alır. Burada sayısı 125.000'e varan başta yerel yöneticiler olmak üzere, diğer önemli Sufi azizlerin ve diğer kişilerin mezarları bulunmaktadır. Thatta açıklarında bulunan Makli, 17.yy'a kadar aşağı Sindh bölgesinin başkentiydi. Burada bulunan anıt mezarlar ve anıtlar yüksek kaliteli mermer, taş ve tuğladan inşa edilmişlerdir ve üzerlerinde bulunan seramikler dönemin Sindh Uygarlığını temsil etmektedir.

ŞALİMAR BAHÇELERİ

Babür Devleti hükümdarı Şah Cihan tarafından 1641-2 tarihleri arasında Lahor'da inşa ettirilen Şalimar Bahçeleri Büyük Kamyon Yolu üzerindeki Bağbanpura yakınında bulunur. Orta Asya, Keşmir, Batı Penjap, Pers ve Delhi Sultanlığı'ndan ilham alan bu bahçeler Lahor Kalesi'yle birlikte 1972 yılında UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dâhil edilmiştir. Bahçeler güneyden kuzeye doğru 3 teras şeklinde inşa edilmiş olup, geniş mermer havuzlara açılan 410 çeşmeye sahiptir. Babür Devleti mühendislerinin yaratıcılığının eseri olan bu bahçeler bugün hala gizemini korumakta ve günümüz mühendisleri tarafından bile su sistemi ve termal yapısının nasıl oluşturulduğu konusunda soru işaretleri barındırmaktadır. Bahçenin etrafı çeşmelerden akan su sayesinde ferahlatıcı bir havaya sahip olur ve sıcak yaz günlerinde Lahor'u ziyaret eden turistler buralarda serinler.

DİĞER ÖNEMLİ ALANLAR

Henüz kesin olmayan listeye göre Pakistan'da UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dahil olmayı bekleyen 18 alan daha vardır, sırasıyla:

Cihangir Mezarı, Asif Han ve Ekberî Sarai, Lahor; Badşahi Camii ve Vezir Han Camii, Lahor; Hiran Minar ve Tank Şeihupura; Rani Kot Kalesi, Dadu; Şah Cihan Camii, Thatta; Çhaukundi Mezarları, Karaçi; Bhanbore Limanı, Sindh; Mihrgarh Arkeolojik Bölgesi, Belucistan; Harrapa Arkeolojik Bölgesi, Pencap; Rehman Dheri Arkeolojik Bölgesi ve Ranigat. Şahbazgarhi Kayası, Mansehra Kayası and Budist merkezi, Svat, Hayber Pahtunhva Eyaleti, Baltit Kalesi, Gilgit-Baltistan; Şah Rûkn-ü-Alem, Bibi Cavindi, Baha'ül-Halim ve Ustad Mezarları ve Celaleddin Buhari'nin Anıt Mezarı.

ETKİLEYİCİ KALELER

ROHTAS KALESİ

UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı Üyesi Rohtas Kalesi Şer Şah Suri tarafından 1541 yılında Chelum yakınlarında inşa ettirilmiştir. Kalenin ismi Şer Şah Suri'nin 1539'da Rohtasgarh'da Hindu bir lidere karşı kazandığı zaferden kaynaklanır. Kanauc Savaşı mağlubiyeti sonrası Hindistan'a dönen hükümdar Hümayunu engellemek için inşa edilmiştir. Müslüman askeri mimarisinin Orta ve Güney Asya'daki ilk örneklerinden biri olan bu kale, Türk ve Hindistan kıtasının mimari özelliklerini taşır. Bölgeye hâkim konumu, yüksek duvarları ve tuzak kapılarıyla kültürel mirasın vazgeçilmez bir parçasıdır. Pakistan Kültür Geliştirme Birliği tarafından Ravalpindi ve İslamabad şehirlerinden kaleye güneybirlik rehberli turlar düzenlenir.

LAHOR KALESİ

Yerel dilde "Şahî Kila" olarak bilinen Lahor Kalesi Güney Asya'da Babürlüler tarafından kurulan en görkemli kalelerden biridir. Kalenin temelleri antik çağlara kadar uzansa bile, şu anda onu taşımakta bulunan temel Babür Hükümdarı Ekber tarafından 1556-1605 tarihleri arasında inşa ettirilmiş ve mevcut yapı sırasıyla Babürlüler, Sihler ve İngilizler tarafından geliştirilmiştir. Büyük kapıları ve yüksek duvarlarıyla Lahor Kalesi'nde Divan-ı Azam, mermerden inşa edilmiş bir taht odası ve halkın ziyaretine ayrılmış bir kabul salonu vardır. Kalenin duvarları Şiş Mahal, Naulakha,

ve Moti Mascid dönemlerinin prens, prenses ve diğer saray mensuplarının hikayelerini anlatır. Taşlar üzerinde bulunan kabartmalar, değerli taşlarla süslenmiş mermerler ve bugün bile güzelliğinden bir şey kaybetmemiş ahşap işçiliğinin en güzel eserleri kalede ziyaretçilerini beklemektedir. Şalimar Bahçeleriyle birlikte bu kale de 1981 yılında UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dahil edilmiştir.

DERAVAR KALESİ

Bahavalpur yakınlarında bulunan Deraver Kalesi geniş bir alana yayılmıştır. Kalenin 40 burcu Çolistan çöllerinden dahi görülebilir. Kale duvarlarının genişliği 1500 metredir ve yüksekliği de 30 metreyi bulur. Bölgede bulunan ilk kale Hindu Racput, Caisalmer bölgesinden Rai Cacca Bhati tarafından inşa ettirilmiştir. 1733'de Bahavalpur hanedanlığının istilasına kadar Caisalmer hanedanlığının elinde olan kale 1747'de Abbasilere geçmiştir. 1804'de ise kalenin hanedanlığı tekrar Navab Mübarek Han'a geçti.

RANNİKOT KALESİ

Rannikot Kalesi aynı zamanda Sindh'in büyük duvarı olarak bilinir ve 26 km. çevresiyle dünyanın en büyük kalelerinden biridir. 1993'ten beri UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na alınacaklar listesinde bulunmaktadır. 5 km. uzaktan görülmeye başlayan bu kalenin duvarları alçı ve kireç taşından inşa edilmiş olup, 6 mt. yüksekliğindedir. Kalenin birçok yeri hala keşfedilmeyi beklemekte, yapıma nedeni, yerinin seçimi ve mimari özellikleri hakkında pek bir şey bilinmemektedir. Rannikot, Pakistan'ın en tılsımlı yerlerinden birisidir.

KOT DİCİ KALESİ

Resmi adı Ahmedabad Kalesi olan bu kale, Nara-Racisthan Çölü yakınlarında, İndus Nehri'nin 25 mil uzağında olan Kaipur Bölgesi'nde bulunur. Yukarı Sindh'in kurucusu Mir Sohrab Han Talpur tarafından 1785-1795 tarihleri arasında inşa ettirilmiştir. Yenilmez olarak tasarlanan bu kale barış döneminde Kaipur Emirlerine ev sahipliği yapmıştır. Bu kale yapımından bu yana hiçbir saldırıya maruz kalmamasıyla bilinir.

NAUKOT KALESİ

Thar Çölü yakınlarında etkileyici taş mimarisiyle görenleri büyüleyen bu kale çöle açılan bir kapı niteliğindedir ve 1814'de Mir Kerem Ali Han tarafından inşa ettirilmiştir. Mirpur Has'ın 63 km. güneyinde, çölün yakınlarındaki Naukot şehri bulunur. 3 km daha uzağa gidildiğinde ise Mithi'ye doğru uzanan vahşi doğa turistlerin ilgisini çeker.

BALTİT KALESİ

Baltit Kalesi ya da Balti Kalesi Gilgit-Baltistan, Hunza Vadisi'nde bulunan antik bir bölgedir ve 700 yıl öncesine tarihlenir. Tibet mimarisinin örneklerini taşıyan bu kalenin vadiye bakan stratejik bir noktaya özellikle inşa edildiği düşünülmektedir.

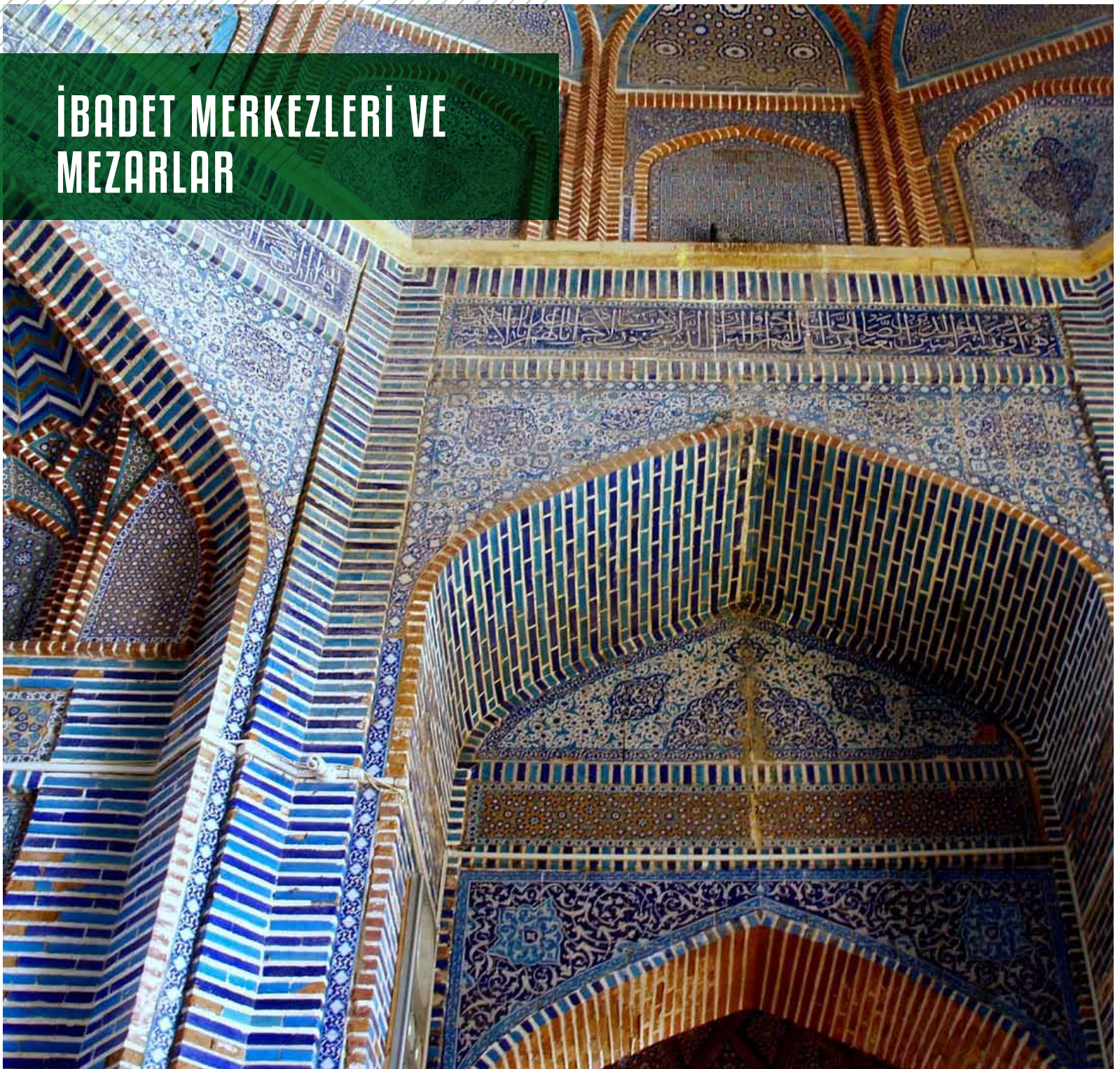

BALA HİSAR KALESİ

Peşaver bölgesinin en tarihi yerlerinden biri olan Bala Hisar Kalesi'nin anlamı "yükseletilmiş kale" anlamına gelir. Peştun Hükümdar Timur Şah Durrani (1773–1793) tarafından adı verilen kale Afgan Durrani Krallığı zamanında kış merkezi olarak hizmet ediyordu, yaz merkezi ise Kabil'dir.

İBADET MERKEZLERİ VE MEZARLAR

ALİ HUCVİRÎ VEYA DATA GANC BAŞ

Ebul Hasan Ali Ibn Osman el-Cullabi al-Hucvirî el-Gaznevî ya da bilinen diğer adıyla Data Ganc Baş (armağan veren anlamına gelir) bir Sufi âlimiydi ve 11.yy'da Güney Asya'da İslam'ın yaygınlaştırılmasında etkin bir rol oynamıştı. 990'da Gazne İmparatorluğu zamanında doğan âlim 1077'de Lahor'da öldü. "Keşf ül Mahcup" adlı eseri Sufizm'in bilinen en saygıdeğer ve ilk yapıtlarından biridir.

BAHAÜDDİN ZEKERİYA

1170-1267 yılları arasında yaşamış olan Sufi âlim Multan'dan Harezm'de gitmiş ve orada bir süre yaşamıştır. 15 yıl boyunca şehirden şehire dolaşarak İslâmiyet'i yaymış ve 1222 yılında Multan'a yerleşmiştir.

HAZRET-İ ŞEMS-İ TEBRİZİ'NİN MEZARI

1185- 1248 yılları arasında yaşamış İranlı Sufi mistik âlim Tebriz şehrinde doğmuş ve Mevlana Celaleddin Rumi'ye ruhsal rehberlik etmiştir. Hayatı döneminde Divan-ı Şems-i Tebrizi adında önemli bir eser yazmıştır. Azizler şehri olarak bilinen Multan'da verandayla çevrili mezarı bulunur. Üst kısmı sekizgen şeklinde olan bu mezar mavi seramikle kaplıdır. Mezar duvarları çoğunlukla mavi renkte olmak üzere geometrik şekillerle süslü seramiklerle kaplanmıştır. Hz. Şems'e ait Konya'da bir mezar daha bulunur fakat kimse gerçek mezarın hangisi ya da nerede olduğunu tam olarak bilemez. Bir rivayete göre Hz.Şems Konya'da sırta kadem basmış ve bir daha hiç kimseye görünmemiştir.

BİBİ PAK DAMEN

Lahor'da bulunan Rukiye bint Ali bu anıt mezara ismini vermiştir. İnanişaya göre burası Hz. Muhammed'in ev halkından altı kadının mezarıdır (Ehl-i Beyt). Rukiye bint Ali ibn Ebu Talib, Hz. Muhammed'in ilk kuzeninin kız çocuğudur. Rukiye bint Ali Hadrat Abbas'ın da kız kardeşidir. Bir diğer inanışa göre bu hanımlar Muharrem ayının 10.gününde Kербela olayından sonra bölgeye gelmişlerdir.

ŞAH RÜKN-Ü ALEM

Şah Rükneddin Ebul Feth (1251-1335), Rük-nü Alem (dünyanın direği) olarak da bilinen Multan döneminden çok değerli bir Sufi alimdir. Mezarı Güney Asya'nın her bölgesinden gelen insanlar ve hacılar tarafından ziyaret edilir.

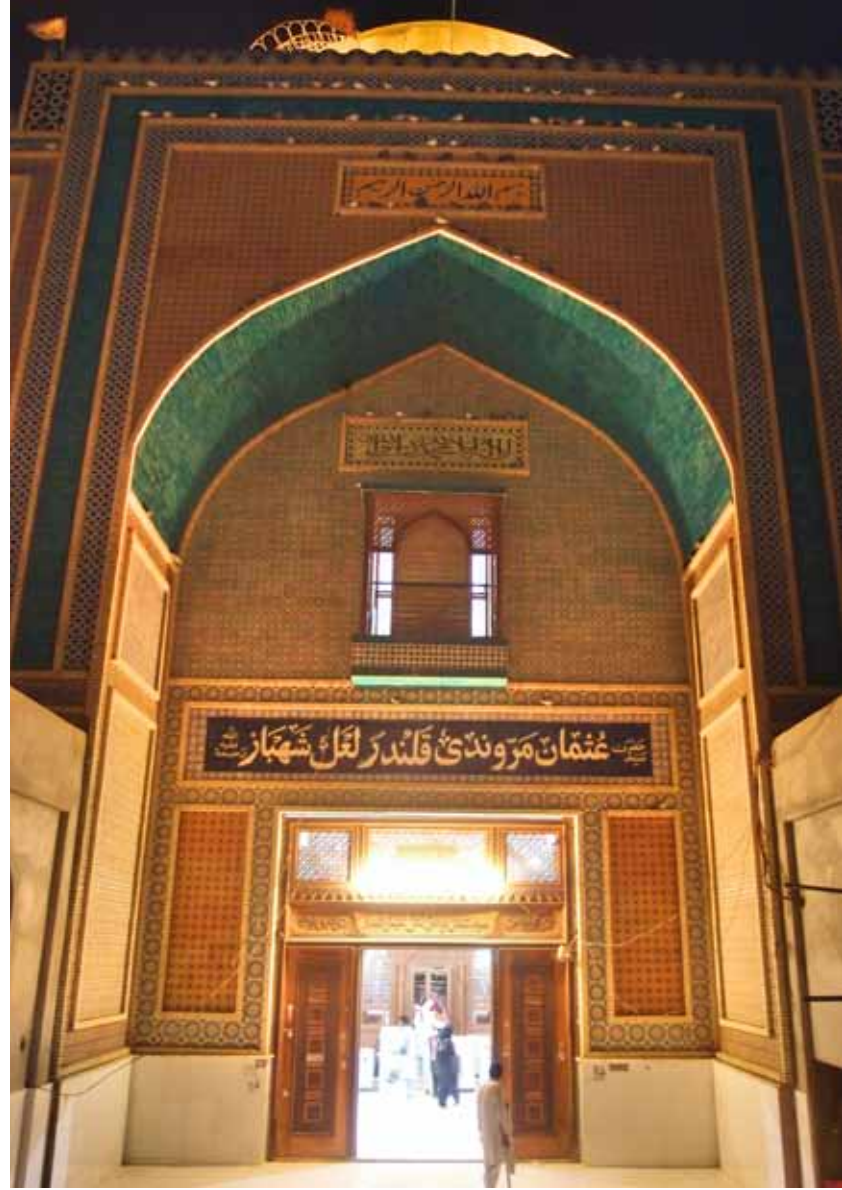
ÇİHANIYAN ÇİHANGEŞT

Ünlü bir Sufi âlimi olan Mahdûm Cihaniyan Cihangeş (1308-1384) Güney Asya'dan Bahavalpur'a geldi. Buhari soyuna mensup ataları Suhraverdî Saadet'le de bağlantılıdır. Babası Seyit Ahmed Kabir Buhara'dan gelen Seyit Celaledin Buhari'nin en genç oğludur.

FERİDÜDDİN GENC-İ ŞEKER

Hace Feridüddin Genc-i Şeker (1173–1266) ya da bilinen adıyla Baba Ferid 12.yy'ın en önemli Sufi âlimlerinden olup Güney Asya'nın Çistiyye tarikatına mensuptu. Pencap eyaletinin ve Pencap diliyle eserler verenler arasında bilinen ve değerli alimlerindendir. Kendisi 15 Sih kutsal lider (bhagat) içinde de yer alan, hem Müslümanlar hem de Hindular tarafından saygıyla anılan bir kişidir. Kendi eseri olan Guru Granth Sahib, Sih dilinin kutsal eserlerinden sayılır. Mezarı Pakpattan'dadır ve ilk olarak Aziz Nizamüddin Evliya/Hace Nizameddin Evliya tarafından inşa ettirilmiştir. Her yıl Muharrem ayının 5. Ve 10. geceleri arasında mezarı ziyarete açılır ve dünyanın birçok ülkesinden gelen hacılar tarafından ziyaret edilir. "Bihişt-i Dervaze" (Cennet Kapısı) olarak bilinen türbe kapısı gümüşten ve üzerinde de altından yapılmış yaprak motifleri bulunur.

الله
محمد
چاریا رحمانی عثمانی و تبرہ قطب فید
باب جنت

LAL ŞAHBAZ KALENDER

Seyit Osman Marvendî ya da bilinen diğer adıyla Hz. Lal Şahbaz Kalender (1177–1274) sufi düşünür, şair ve yazardır. Sühreverdiyye Tarikatına mensup olan bu âlim Hindu ve Müslümanlara barışı ve sevgiyi aşımaya çalıştı. Sürekli kullandığı kırmızı renk nedeniyle kendisine "Lal" yani kırmızı denirdi. Kendisi asil, saygıdeğer ve herkes tarafından sevilen bir âlimdi. Sehvan'da bulunan kabrine her yıl özellikle "Urs" olarak tanımladıkları ve hicri takvime göre 8. aya denk gelen ölüm yıldönümünde binlerce ziyaretçi gelir

BİBİ CAVİNDİ'NİN MEZARI

Bibi Cavindi'nin mezarı 14.yy'da inşa edilmiştir ve *UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dahildir*. Âlim Cihaniyan Cihangeşt'in torunu olan Bibi Caivindi aynı zamanda önemli bir Sufi şairdir. Mezarının farklı bir geometrik şekli ve ve kalın duvarları vardır. İç oda daire şeklinde olup, taban çan şeklinde kolonlarla desteklenmektedir.

İSA II. TARHAN'IN MEZARI

Sultan İbrahim bin Mirza Muhammed İsa Tarhan'ın (Ö. 1651) mezarı Thatta'da, Sindh eyaletinde, dünyanın en büyük nekropollerinden biri olan "Makli Tepeleri" nde bulunur. İki katlı olan bu yapı *UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dahildir* ve her yıl binlerce turist tarafından ziyaret edilir.

ŞAH ABDÜLLATİF BİHİTÂİ

Şah Abdullatif Bihitai (1689 – 1752) ünlü bir Sufi şair, düşünür, âlim ve musiki adamıdır. Sindh dilinin tanınan belki de en önemli Sufi şairlerindedir. "Şah Co Risale" adlı tüm eserlerinin toplandığı bir de kitabı mevcuttur. Onun çalışmaları Mevlana Celaleddin Rumi'nin eserleriyle karşılaştırılır.

CİHANGİR'İN MEZARI

Lahor şehrindeki Şahdara kasabasında bulunan anıt mezar 1605 ve 1627 yılları arasında hüküm sürmüş Babür Hükümdarı Cihangir için yapılmıştır. Oğlu Şah Cihan tarafından yaptırılan mezarın tamamlanması 10 yıl aldı. Etkileyici duvarları olan bir bahçenin içine konumlandırılmıştır. 30 metre yüksekliğinde minareleri vardır. İç tasarımında freskolar ve renkli mermerler kullanılmıştır.

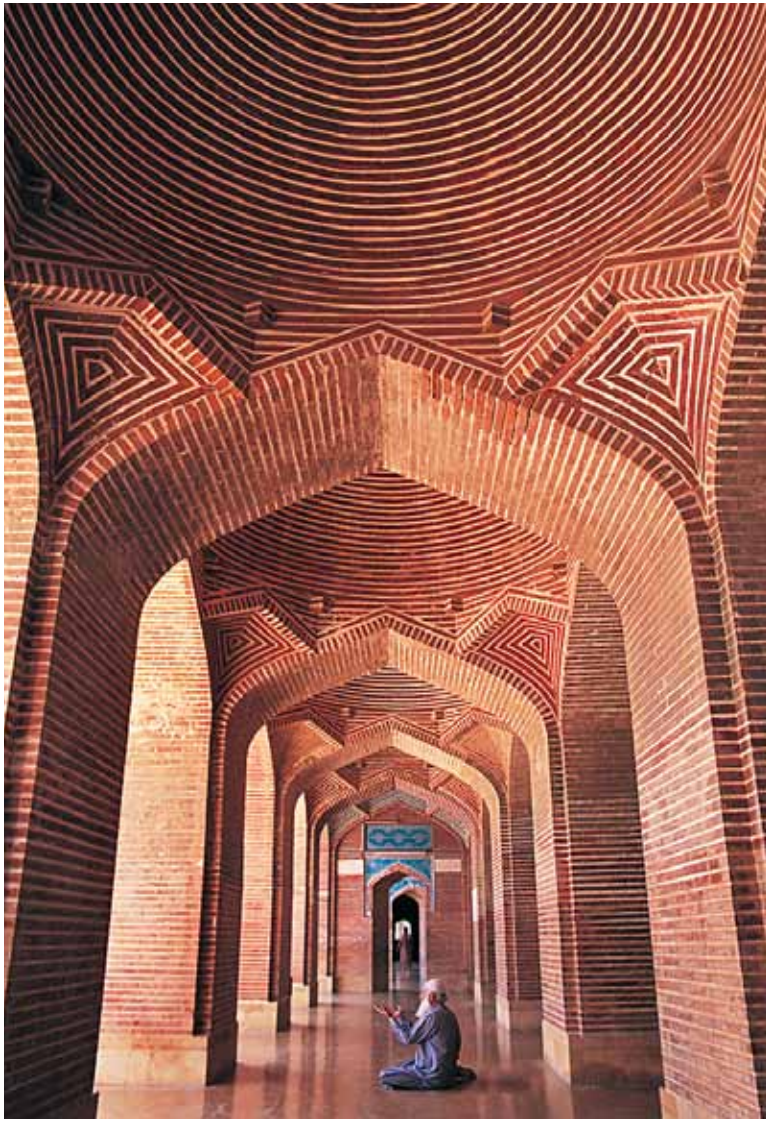
MUHTEŞEM CAMİLER

BADŞAHÎ (PADİŞAH) CAMİİ

Lahor'da bulunan Badşahi Camii Babür Devleti Hükümdarı Evrengzîb tarafından 1671 yılında inşa ettirilmeye başlanmış ve 1673 yılında tamamlanmıştır. Güney Asya ve Pakistan'ın 2., dünyanın ise 5. en büyük camii olma özelliğini taşır. Babür Devleti döneminin zarafet, ihtişam ve estetik güzelliğini yansıtan bu camii Lahor'a gelen turistlerin ilk uğradıkları yerlerden biridir.

ŞAH CİHAN CAMİİ

Karaçi'den 100 km. uzakta bulunan Thatta'da bulunan Şah Cihan Camii 1993'den beri UNESCO Dünya Mirasını Koruma Programı'na dahil edilecekler listesinde bulunmaktadır. İnşa ettirdiği yapıların çoğunluğuyla tanınan Babür Devleti Hükümdarı Şah Cihan'ın emriyle 1647'de yapımına başlanmıştır. Kırmızı tuğlalardan ve mavi yansımali seramiklerden oluşan bu yapının 100 kubbesi vardır ve bu nedenle dünyada bir eşi yoktur. Akustik kaygılar taşınarak inşa ettirildiğinden bir kubbeden diğer kubbeye konuşan birinin sesi rahatlıkla duyulur ve sesin kuvveti 100 desibelin üzerine çıkar.

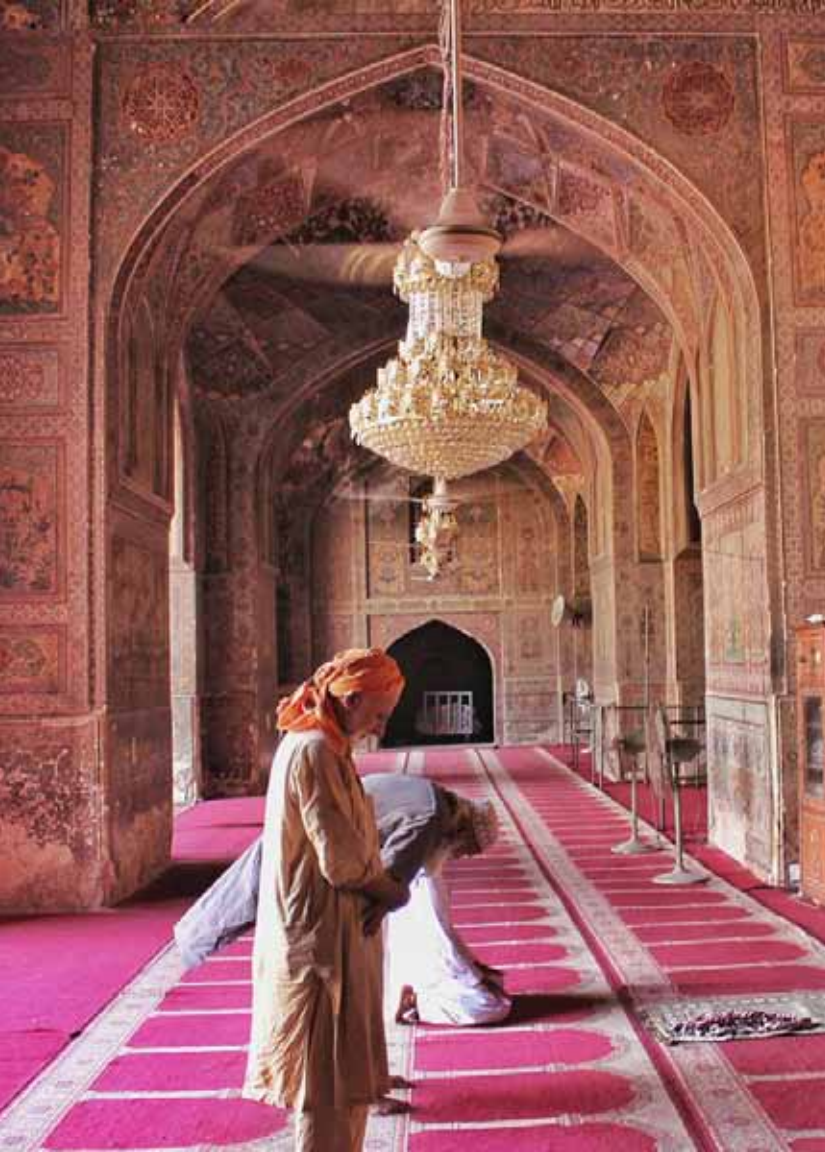
VEZİR HAN CAMİİ

Lahor'da bulunan Vezir Han Camii muhteşem fayans seramikleriyle tanınır ve bu nedenle Lahor'un en değerli simgelerinden biridir. 1634-1635 yılları arasında Hükümdar Şah Cihan'ın hekimi ve Lahor Valisi Hekim Şeyh İlmüddin Ensarî tarafından inşa ettirilen bu etkileyici yapı Babür Devleti dönemine ait en güzel ve detaylı Kaşhane seramik sanatı örneklerini içerir.

MAHABAT HAN CAMİİ

Peşaver'de bulunan bu camii 17.yy'a tarihlenir ve Babür Devleti Hükümdarı Şah Cihan ve Evrengzib'e hizmet etmiş Peşaver Valisi Navab Mahabat Han tarafından inşa ettirilmiştir. Mescidin ve onu inşa eden valinin adı devamlı olarak 'Mahabat Khan' ('Büyüleyici Han') yerine 'Muhabbat Khan' (Aşk Hanı) olarak yanlış bir şekilde telaffuz edilir.

FAYSAL CAMİİ

Pakistan'ın en büyük camii olan Faysal Camii İslamabad şehrinde bulunur. 1986 yılında tamamlanan bu camii Türk mimar Vedat Dalokay tarafından tasarlanmıştır. Camii'nin şekli çöllerde yaşayan bir Bedevi'nin çadırını andırır.

BHONG CAMİİ

Ağa Han Kültür Ödülü sahibi bu mimari yapı Bhong'da bulunur ve aynı zamanda bir eğitim ve kültür merkezidir. Bu kompleks içerisinde sonradan bir dua salonuna dönüştürülmüş olan küçük bir camii, kadınlar için kütüphane, medrese ve öğrenciler ve ziyaretçiler için yurtlar bulunur.

DOĞAL HARİKALAR

Pakistan birçok farklı doğa harikasını barındıran renkli bir coğrafyaya sahiptir. Farklı maceralar arayan birçok turist için değişik turist rotaları bulunur. Karlarla kaplı tepeleri ve yüksek dağ sıralarıyla Kuzey Pakistan (örneğin Gilgit) turistlerin ilgi odağıdır. Svat'ın yeşil vadileri, buz gibi gölleri, orkidelele süslü bahçeleri burayı ziyaret edenlere eşsiz bir deneyim sunar. Turist sezonu Mayıs ayında başlar ve Ekim ortasına kadar devam eder.

GİLGİT VADİSİ

1,454 metre yükseklikte bulunan Gilgit Vadisi muhteşem bir doğal güzele sahiptir. Mayıs-Eylül arası ziyaret edilecek güzel zamanlardır. Gilgit yakınlarında M.Ö 7. yy'a tarihlenen Buda kabartmalarının bulunduğu Kargah Deresi bulunur. Gilgit Nehri üzerinde bulunan köprü Asya'nın en dayanıklı köprülerinden ve üzerinden bir jip rahatlıkla geçebilir. Polo oyununun bu topraklardan çıktığına inanılır ve burada oynanan polonun türü diğerlerine göre daha serttir. Polo turnuvaları 1-7 Kasım tarihleri arasında gerçekleşir ve çok sayıda turistin katıldığı heyecanlı bir aktivitedir. Gilgit'in gölleri ve derelerinde çok sayıda alabalık yetişir. Gilgit'te keşfedilmeyi bekleyen çok sayıda dağ vardır. Bu bölgede ziyaret edilmesi gereken yerler: Naltar Vadisi ve Naltar Zirvesi, Hunza Vadisi, Nagar Vadisi, Ferri Çayırları, Raikot, Shigar, Skardu, Haramoş Zirvesi, Karakoram Dağları, Bagrot-Haramoş Vadisi, Deosai Milli Parkı, Astore Vadisi, Rama Gölü, Juglot, Phunder, Yasin Vadisi ve Kargah Vadisi.

HUNZA VADİSİ

Pakistan'ın kuzey bölgesi olan Gilgit-Baltistan'da bulunan bu bölgenin merkezi Aliabad, turist çeken bölgesi ise Kerimabad'dır. Bu bölgenin turist çekmesinin en büyük nedeni sahip olduğu muhteşem doğal güzellikler ve onu çevreleyen dağlardır; Ultar Sar, Rakapoşi, Bocahagur Duanasir II, Ghenta Zirvesi, Hunza Zirvesi, Passu Zirvesi, Diran Zirvesi ve Bublomotin (Ladyfinger Zirvesi), tüm 6,000 metreler (19,685 ft) ya da daha yüksekler. Teraslı vadilerin muhteşem görüntüleri özellikle bahar aylarında turistleri kendine çeker.

BALTİSTAN

Baltistan Vadisi doğanın en güzel örneklerinden biridir. Dünyanın dört bir yanından gelen turistler buradaki güzellikleri ziyaret eder ve antik çağlardan günümüze ulaşmayı başarmış yerleri görürler. Bu bölge aynı zamanda dünyanın en yüksek zirvelerini de içeren çok geniş dağ sıralarına sahiptir. Skardu, Khaplu, Shigar, Kharmang, Roundu, Galtari, ve Purig Vadilerine ev sahipliği yapar. Dünyanın en yüksek ikinci zirvesi olan K-2 burada bulunur. Her biri 6000 metreden de yüksek olan 20'den fazla zirvesiyle özellikle dağcıların uğrak yeridir.

ÇİTRAL VE KALAŞ VADİLERİ

Hindukuş dağlarında bulunan Çitral bölgesi kuzeybatının uzak noktalarında keşfedilmeyi bekleyen bir cevherdir. Kalaş Vadisi ise görülmeye değer yerlerden biri olup hala pagan kültürünü yaşamakta olan yerel bir kabilenin (Siyah cübbe giyenler) merkezidir. Efsaneye göre Büyük İskender'in 5 askeri buraya yerleşmiş ve Kâfir-Kalaş kabilesini kurmuştur. 3000'den fazla kabile üyesi Birir, Bumburet ve Rambur Vadilerinde ve Çitral'ın güneyinde yaşarlar. Kalaş kadınları sıcak yaz günlerinde kalın kumaştan hazırlanmış siyah elbise, kışın ise kalın yünden örülmüş siyah uzun cübbeler giyerler. Tablo gibi olan saç aksesuarları siyah yünden hazırlanır ve kabuk, düğme ve geniş tüylerle süslenir. Kalaş kabilesi müziği, dansı çok seven, eğlenceli insanlardır ve özellikle Mayıs ayında kutladıkları Cûşi Çilincusht, Eylül'de Phul ve Aralık'ta Çomas festivalleri turistler tarafından ilgiyle izlenir.

ŞANDUR

Şandur Zirvesi (3700 metre) Ghizer bölgesinde bulunur ve genellikle "Dünyanın Çatısı" olarak anılır. 1936'dan beri Temmuz ayının ilk haftasında Gilgit-Baltistan ve Çitral polo takımları arasında geleneksel olarak düzenlenen polo festivali turistlerin ilgi odağıdır. Turnuva Şandur Tepesinde gerçekleşir ve burası 3,700 metre yüksekliğiyle polo oynanan en yüksek yerdir. Festivalde yerel müzikler, danslar gösterilir ve çadırla konaklama imkânı da bulunur.

SVAT VADİSİ

Meyve veren orkide bitkileriyle meşhur olan Svat Vadisi çok bereketlidir ve zikzak çizen Svat Nehri'nin yarattığı doğal göller ve diğer güzelliklerle görülmeye değer bir bölgedir. Svat "Doğunun İsviçresi" olarak bilinir çünkü doğası o bölgeyi andırır. Kraliçe Elizabeth ve Prens Phillip 1962 yılında Svat'ı ziyaret etmiştir. Burada görülmeye değer yerler; Marguzar, Malam Caba, Kalam, Bahrain, Miandam ve Madyan'dır Ünlü Göller Mahodhand, Kundol, Başigram, Daral, Spin Haver.

KAĞAN VADİSİ

Kağan Vadisi Hayber-Pahtunva eyaletinin Mansehra bölgesinin kuzey-doğusunda bulunur. Dağları, gölleri, şelaleleri ve buzullarıyla doğaüstü güzelliğe sahiptir. Burada turistleri adeta bir mıknatıs gibi çeken bir düzineden fazla göl bulunmaktadır. Örnek olarak Seyfül Melûk Gölü, Dudipatsar Gölü ve Lulusar Gölleri verilebilir. Vadi 155 km uzunluğundadır ve 650 metre uzunluğuna çıkar. En yüksek noktası olan Babusar Geçişi, 4,170 metredir. Mayıs ayından Eylül ayına kadar turist sezonunun en yoğun geçtiği aylardır. Görülmeye değer olan Payî Gölü ve Melika Parbat, Siri Payî, ve Makra Peaks bölgeleri de yakınlarda bulunur.

TUZ SIRASI

Tuz Sırası Cilum şehrinin yakınındaki Büyük Ana Yoldan Kalabağ yakınındaki İndus Nehrine giden ve Soan Cilum Nehirleri arasında doğudan batıya doğru uzanan iki sıra deniz seviyesine yakın kayalık tepeden oluşur. Bu alanın dünyanın 600 milyon yıllık tarihini kaydettiği söylenir. Adı Khewra'da ortaya çıkan ve madenciliği yapılan geniş kaya tuzu birikintilerinden gelir. Tuzlar İndus ovası ve Potohar platosu üzerinde uzanan deniz 600 milyon yıl önce buharlaştığında geriye kalmıştır. Tuz sırası etrafında bulunan kayalar ve fosiller Dünya tarihinin tam bir kaydını sağlar. Büyük İskender M.Ö. 326 yılında Cilum Nehri kıyısında Porus'la savaşıma giderken yolda Tuz Sırasının içinden geçmiştir. Tuz Sırası Pakistan'ın en büyük ve en eski ve dünyanın ikinci büyük tuz madenleri olan Mayo ve Havra madenlerini içerir. Burası turistler için cazip bir yerdir ve her yıl yüzbinlerce ziyaretçiyi kendisine çeker. Havra Tuz madenleri İslamabad'dan yaklaşık 200 km ötede Cilum bölgesinde bulunmaktadır ve Lahor-Islamabad otoyoluyla kolayca ulaşılır. Bu madenler Cilum Nehrinin kıyısında Büyük İskender ve Raca Porus arasındaki savaş sırasında M.Ö. 326 yılında tesadüfen keşfedilmiştir. Hasta atlar kayaları yalamış ve iyileşmiştir. Böylece Havra'daki muhteşem tuz deposu hazinesi keşfedilmiştir. Ziyaretçiler madene bir trenle götürülür. İçinde birçok tuzlu su havuzu vardır. Madende astım ve diğer solunum yolu hastalıklarına karşı tuz terapisi kullanarak en iyi tedaviyi sunan 20 yataklı bir klinik koğuşu vardır.

MAKRAN KIYILARI

Makran kıyı şeridi, Kızıldeniz ve Umman Körfezi yakınında 754 km. boyunca uzanan ve doğal kum plajları, kayalık alanları ve diğer doğal güzellikleriyle göz kamaştırıcı etkileyici bir bölgedir. Geniş plajlar onları keşfedecek turistleri beklemektedir. Pakistan'ın önemli ve gelişmekte olan Gvadar Limanı ise yine bu kıyı şeridinde yer alır.

TAR ÇÖLÜ

Hindistan ve Pakistan arasında bulunan ve kıtanın kuzeybatısında yer alan bu geniş ve çorak topraklar doğal bir sınır oluşturur. Tar Çölü Pakistan tarafında, Sindh eyaletinin güney kısmını, Pencap eyaletinin ise güneydoğusunu kapsar ve buradan Bahawalpur yakınlarındaki Çölistan Çölüyle buluşur. Kum tepelikleri ve doğal şekilleriyle Tharparkar Bölgesi çölün görülmeye değer en önemli yeridir. Çeşitli ekosistem farklılıkları ve farklı doğa koşulları nedeniyle bu bölgede diğer hiçbir çölde var olmayan bitki ve hayvan türlerine rastlamak mümkündür. Yaşayan 23 çeşit kertenkele ve 25 çeşit yılan türünden bazılarının soyunun tükenmek üzere olduğu da bilinenler arasındadır. Deve sırtında yapılan safariler oldukça popülerdir.

ÇÖLISTAN ÇÖLÜ

Yerel adı Rohi olan Çölistan Çölü 26,300 kilometrekarelik bir alanı kapsar ve Bahawalpur, Pencap eyaletinin 30 km dışından başlar. Çölistan'ın kelime anlamı Türkçe "çöl" kelimesinden gelir. Kuruyan Hakra nehir yatağı çöl boyunca uzanır ve eski çağlardan beri İndus Vadisi uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır. Burada ayrıca her yıl Pakistan'ın en büyük motor sporları aktivitesi olan Çölistan Çölü Jip Rallisi düzenlenir.

ETKİLEYİCİ GÖLLER

SATPARA GÖLÜ, SKARDU

Yüksek buzullarla çevrili bu muhteşem göl Skardu Vadisinde yer alır ve Pakistan'ın en büyük tatlı su kaynaklarından biridir. Gölün tam ortasında peri masallarındaki gibi ufak bir ada yer alır. İnanışa göre gölün dibinde bir altın madeni bulunur ve bu nedenle gölün suları sürekli ışıldamaktadır. Gölde balıkçılık da yapılır.

SEYFÜL MELÛK GÖLÜ

Pakistan'ın en yüksekte yer alan göllerinden biridir. Sufi şair Mian Muhammed Bahş Seyfül'ün yazdığı "Seyfül Melûk" adındaki peri masalıyla ilişkilendirilir. Masala göre Pers Prensi bu gölde bir peri prensesine âşık olur. Gölün o kadar büyüleyici bir güzelliği vardır ki yerel halk dolunay zamanında buraya perilerin geldiğine inanır. Yaz mevsiminde göle Naran'dan (Mansehra'dan Balakot'a sonra da Kağan'a gidilerek ulaşılır) 14 km. arabayla gidilerek ulaşılabilir. Yürüyerek gidilmek istenirse Naran'dan 4-6 saatte varılabilir.

ŞANGİRİLA GÖLÜ

Şangirila Gölü ya da Aşağı Kaçhura Gölü Şangirila bölgesindedir ve Skardu şehrinde 20 dakikalık araba mesafesinde bulunur. Yakın bölgede daha önce düşmüş olan bir uçak enkazının içinde oluşturulan değişik bir restorana sahiptir. James Hilton'un "Kayıp Ufuk" adlı kitabından Şangirila ismini alır. Kitaba göre 1920'lerin başında bölgedeki bir dere yatağına bir uçak düşer. Kazadan kurtulanlar yakınlardaki bir Budist tapınağına sığınır ve yardım talebinde bulunurlar. Rahipler onları lezzetli meyvelerin ve diğer yiyeceklerin bulunduğu mükemmel bir bahçeye götürür ve kendilerinin 100 yaşında olduklarını iddia ederler oysaki hepsi oldukça genç ve sağlıklı görünmektedir. Sonsuz yaşamın hüküm sürdüğü bu etkileyici topraklar Şangirila olarak bilinir ve Tibetçe "Yeryüzündeki Cennet" anlamına gelir.

SARAL GÖLÜ, AJK

"Rüya Göl" olarak da bilinen bu bölge Naran'da bulunur. Safir mavisi suyu ve beyaz kuğu gibi süzülen buz parçalarıyla muhteşem bir manzara yaratır. Kağan ve Nilum Vadisinden yürüyerek ulaşılabilir bu göl trekking tutkunlarının vazgeçilmez rotalarından birisidir.

BANCUSA GÖLÜ, KEŞMİR

Azad Keşmir'in Punç bölgesinde yer alır. Tabloya benzer manzarası ve etkileyici doğasıyla turistlerin ilgisini çeker.

ŞEOSAR GÖLÜ, DEOSAI

Bu serin ve huzurlu göl Deosai Milli Parkı'nın ortasında bulunur ve 4,142 metre yüksekliğindedir. Deosai ovaları dünyanın en yüksek platolarından biridir ve 3,000 kilometre karelik bir alana yayılır. Yaz aylarında ziyaret edilen bu bölgeye kuzeyde Skardu'dan batıdan ise Astore Vadisinden ulaşılabilir. Ova her bahar açan ve tüm alana rengârenk bir halı gibi serilen bitki örtüsüyle bilinir.

KUTVAL GÖLÜ, HARAMOŞ

Peri masalı gölü Kutval, 3,300 metre yüksekliğinde Haramoş ve Mani Zirvelerinin gölgesinde bulunur. Bu muhteşem yer, Bilçar Zirvesi ve diğer karlı bir alan olan Rakapoşi Sıralarının manzarasını izlemek için elverişlidir.

MAHUDAND GÖLÜ

Peştu dilinde "Balıklı Göl" olarak bilinen bu göl Uşu Vadisinde yer alan Kalam'dan 40 km. uzakta bulunur. Balıkçılık için elverişlidir ve arabayla gidilebilir.

KARAMBAR GÖLÜ

Karambar Gölü (ya da Kurumbar Gölü) Hayber Pahtunva ve Gilgit-Baltistan arasında yer alır. Dünyanın en yüksek 31. ve 4,304 metre yüksekliğiyle Pakistan'ın 2. en yüksek gölüdür. Biyolojik olarak hala çok aktif bir yapıya sahiptir.

MANÇAR GÖLÜ

Pakistan'ın en büyük, Asya'nın ise sayılı tatlı su göllerinden biri olan Mançar Gölü Sindh eyaletinin Dadu bölgesinde, İndus nehrinin batısında yer alır. Gölün kapladığı alan içinde bulunulan aya göre 350 kilometrekareden 520 kilometrekareye kadar farklılık gösterebilir. Göl Kirthar Dağlarında bulunan çok sayıda nehirden topladığı suları İndus Nehrine boşaltır.

DUDİPATSAR GÖLÜ

Dudipat Gölü olarak da bilinen bu göl Lulusar-Dudipatsar Milli Parkının karlı tepeleriyle çevrelenir. Kağan Vadisinin kuzeyinde, Mansehra Bölgesinde, Hayber Pahtunhva eyaletinde bulunur. "Dudi" beyaz, "pat" dağlık, "sar" ise göl anlamına gelir ve Dudipatsar gölü denmesinin nedeni etrafında bulunan karlık beyaz bölgelerden kaynaklanır. Yaz aylarında gölün yüzeyi bir ayna gibi parlar.

HANNA GÖLÜ

Kuetta'nın 10 km. doğusunda bulunan Henna Gölü, kahverengi tepeler arasında turkuaz renkli bir havuz gibi görünür. Göl kenarında bulunan restoran piknik masaları ve onları gölgeleyen çam ağaçlarıyla huzurlu bir ortam sunar. Burası dağcılar ve kamp yapanlar tarafından tercih edilmesinin yanı sıra tatile gelenler için de ideal bir konaklama yeridir.

KİNCHAR GÖLÜ

Karaçi'nin 122 km ilerisinde bulunan bu göl, Thatta şehrine de 18 km uzaktadır ve Pakistan'ın en büyük 2. tatlı su kaynağıdır. Farklı yaşam biçimlerinin yaşamına elverişli olan bu gölde flamingo, kaz, kuş çeşitleri olmak üzere çok sayıda farklı hayvan türü yaşar. Bir Sindh efsanesi olan Nuri Cam Tamaçı bu gölde gerçekleşmiştir ve gölün orta kısmında Nuri'ye ait bir mezar bulunmaktadır.

ÜNLÜ DAĞ SIRALARI

Pakistan yüksek dağlarıyla meşhur bir ülkedir. Dünyanın en yüksek dağ sıralarından Hindukuş, Karakurum ve Himalayalar Pakistan'ın çehresini belirler.

Adı	Yükseklği	Dünya Sıralaması
K-2 (Çagori ya da Godwin -Austen Dağı olarak da bilinir)	8616 m	2.
Nanga Parbat	8126 m	8.
Gaşerbrum-I	8080 m	11.
Broad Peak	8065 m	12.
Gaşerbrum-II	8047 m	14.
Gaşerbrum-III	7952 m	15.
Gaşerbrum-IV	7925 m	16.
Disteghil Sar	7885 m	20.
Kunyang Kiş	7852 m	22.
Masherbrum (NE)	7821 m	24.
Rakapoşi	7788 m	27.
Batura I	7785 m	28.

UNUTULMAYAN YOLCULUKLAR

Pakistan'da bir yerden başka bir yere giderken bile etkileyici bir macera yaşarsınız.

KARAKURUM OTOYOLU (KKH)

İpek Yolu ya da Şahrah-e Rişm olarak da bilinen KKH Pakistan'ın alt bölgelerini etkileyici dağ manzaraları eşliğinde Çin'e ve Skardu'ya bağlar. 1960 ve 70'li yıllarda Ravalpindi (Pakistan) ve Kaşgar (Çin'deki Xinjiang eyaleti) arasında bir demiryolu inşa edilmiştir. Himalayalar, Hindukuş, Karakurum, Kunlun ve Pamir dağlarının eşsiz manzarası boyunca ilerleyen bu yol antik İpek Yolu'nun adeta yeniden canlandırmasıdır. Yol İndus Nehri boyunca devam eder, güzel Gilgit ve Hunza Vadilerinden geçer. Günümüzde bisikletçiler ve yürüyüşçüler için vazgeçilmez bir rotadır.

BÜYÜK KAMYON YOLU

İlk olarak 16.yy'da Pathan Kralı Şer Şah Surî tarafından inşa ettirilen bu yol Peşaver ve Lahor şehirlerini birbirine bağlar. Bu tarihi yolda giderken etkileyici manzaralarla karşılaşma şansınız vardır.

İSLAMABAD-GİLGİT UÇUŞU

Sadece 1 saat süren bu yolculuk, Nanga Parbat ve çevre vadilerin eşsiz güzellikteki manzaralarının seyrini sağlar.

HAYBER GEÇİDİ

Afganistan sınırında bulunan bu ünlü geçit Peşaver'den karayoluyla ya da Hayber Buhar Safarisi yollarıyla ziyaret edilebilir. Buraya gelenler yerel halkın misafirperverliğinden ve kılıçlarla gerçekleştirilen Katak dansından büyülenmiş bir şekilde ayrılırlar.

BOLAN GEÇİDİNİ TRENLE GEÇMEK

Kuetta'ya giderken ya da dönerken geçireceğiniz bu tren yolculuğunu asla unutamayacaksınız çünkü zikzaklar çizerek ilerleyen tren birçok tünelden geçer.

BİAFO/HİSPAR BUZUL YÜRÜYÜŞÜ

122 km.'lik bu zorlu trekking yolu Baltistan ve Hunza'yı birbirine bağlar ve unutulmaz manzaralar sunar.

TURİSTLER İÇİN TATİL YERLERİ

Mari, Kuetta, Hunza, Ziarat, Svat, Kağan, Çitral ve Gilgit

ÜNLÜ ARABA YARIŞLARI

Cal Magsi Çöl Yarışı (Türk rallisi Burcu Çetinkaya 2011'de bu yarışı kazanmıştır)

Çölistan Çölü Jeep Yarışı

Karakorum Araba Yarışı: Aileler için güvenli olan bu yarış Karakoram Karayolu boyunca gerçekleşir.

Antika Araba Yarışı

Hazine Avı Araba Yarışı

PAKİSTAN'DA ZİYARET EDİLECEK YERLER

KARAÇİ

Pakistan'ın eski başkenti ve en büyük şehri olan Karaçi Kızıldeniz kıyılarında, İndus'un girişinde konumlanmıştır. Sindh Eyaletinin başkenti olan bu şehir aynı zamanda Pakistan'ın en önemli limanlarından biri ve sanayi şehri olarak da bilinir. Karaçi'yi ziyaret edenler birçok farklı aktivite de bulunabilirler: uzun plajlarda yürüyüş, derin su balıkçılığı, yatçılık, golf, at yarışı yıl boyunca gerçekleştirilebilir. Restoranlarında Batı ve Pakistan mutfaklarının seçkin örneklerinden tadabilir, lezzet anlamında keyifli anlar yaşayabilir, şehirde bulunan yerel pazar ve dükkânlarda farklı alışverişler yapabilir, değişik el sanatları ürünlerinden ve yöreye özgü kilim ve halılardan satın alabilirsiniz.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Pakistan'ın kurucusu Kaid-i Azam Muhammed Ali Cinnah'ın anıt mezarı – Eğimli Moor kemerleriyle ve bakır ızgaralarıyla beyaz mermerden yapılmıştır ve her gün bin-

lerce ziyaretçi tarafından gezilir. Karaçinin ünlü ve önemli bir anıtıdır.

Vezir Konağı – Cinnahın doğum yeri, şehrin Karadar'da yerleşik olan en eski yerleşim yerlerinden birisinde konumlanmıştır.

Kaid-i Azam Evi – veya Bayrak Gönderi Evi en güzel şekilde korunmuş müzedir. Kaid-i Azam tarafından bağımsızlığın hemen öncesinde satın alınmıştır ve sonra onun hatıralarını içeren bir ulusal miras olarak ilan edilmiştir.

Bagh-e-Jinnah – Frere Salonu olarak da bilinir, yemyeşil bahçelerle çevrilidir ve koloni zamanında düzenli olarak konserlerin ve sosyal olayların düzenlendiği Belediye Binası olarak kullanılmıştır. Liyakay Belediye Kütüphanesine ve Pakistan'ın ünlü sanatçılarından birisi olan Sadiqain'in adını taşıyan bir sanat galerisine ev sahipliği yapar.

Pakistan Ulusal Müzesi – Pakistan'ın kültürel mirasına dahil olan önemli eserleri içerir, 11 galerisi vardır. İndus Uygarlığı eserleri, Gandhara Uygarlığı Heykelleri, İslam Sanatı, Minyatür Resimleri, Antik Paralar ve Pakistan'ın siyasi tarihini belgeleyen manüskriptler burada gösterimdedir. Pakistan'ın dört eyaletinde yaşayan farklı etnik grupların yaşam tarzını sergileyen heykeller etnoloji galerisinde sergilenir.

Mohatta Sarayı – 1920'de ünlü mimar Ahmed Hussain Agha tarafından tasarlanmıştır ve Marwar'lı tüccar Shivaratan Mohatta için inşa edilmiştir. 1947'den sonra Dışişleri Bakanlığınca kullanılmıştır ve sonra Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah'ın kızkardeşi Fatima Cinnah'ın kullanımına geçmiştir. 1995'te bina restore edilmiştir ve Müzeye dönüştürülmüştür.

İmparatoriçe Pazarı – Gotik tarzda tasarlanmıştır, ortasında uzun bir saat kulesi yükselir. Merewether Kulesi -1867'de inşa edilmiştir, Karaçi'nin ana iş merkezinin anıttır ve dört hızlı bir saati vardır.

Clifton Sahili ve Eğlence Alanı – Bir bowling sahası ve akvaryumu içeren bir eğlence parkına sahip popüler bir sahil yeri. Diğer sahillere Sandspit, Paradise Point ve Kawkes Körfezi, Fransız Sahili vs.'dir.

Bunder teknecilik – Mürettebat tarafından yakalanan yengeçler ve balıklar tekne üzerinde pişirilir ve sunulur. Bunder tekneleri Kemari'de kullanıma hazırdır. Ay ışığının olduğu bir gece, Kemari'deki liman barınağından Sandspit'e tekneyle seyretmek bir adet haline gelmiştir. Yatçılık Karaçi'de tüm yıl boyunca devam eder.

Sarafa Pazarı – Karaçi bir alışveriş cennetidir ve kentin eski mahallelerindeki bu tipik doğu pazaryerinde altın ve gümüş satılır ve Karaçi'de ziyaret edilmesi gereken yerlerden birisidir.

Zainab Pazarı – Burada uygun fiyatlarla satılan pamuk elbiseler ve el sanatlarının mükemmel çeşitleri bulunur.

Bohri Bazaar – Sonsuz çeşitlilikte mallar burada satılır.

Zaib-un-Nisa Sokağı – Yüksek kalitede ürünlerin satıldığı modern bir alışveriş merkezi.

Port Grand Yiyecek ve Eğlence Kompleksi – Yeni inşa edilmiş olan bu alışveriş kompleksi Karaçi'de ziyaret edilebilecek başka bir yerdir.

Karaçi'den Mangho Pir Dini Merkezi, Fransız Kumsalı, Çaukundi, Bhambore, Haleci Gölü, Makli, Thatta, Şah Cihan Camii, Kincar Gölü, Mançar Gölü, Ranikot Kalesi, gibi tarihi ve doğal yerlere de geziler düzenlenebilir.

LAHOR

Lahor bir bulvarlar ve parklar şehridir. Pencap eyaletinin başkenti olan Lahor, Pakistan'ın 2. en büyük şehridir. Lahor ülkenin kültürel başkenti veya kalbidir. Lahor Babür ve Sindh İmparatorluklarının taht yeri ve Mahmud Gaznevî'nin 11.yy'daki İmparatorluğunun Pencap'daki merkezi ve aynı zamanda İngiliz Krallığının da merkezi olarak günümüze değin ulaşmıştır. Tarihteki bir çok seyyah şehri canlı bir biçimde anlatmıştır, bunlar arasında 7. yüzyılın başlarındaki ünlü Çinli Hacı Xuan Zang ve Gazneli Mahmud zamanında Tarikh-e-Hind isimli eserinde buradan bahsetmiş olan Biruni'de bulunmaktadır. Pakistan'ın bağımsızlığının ilan edildiği bu şehir pembe ve beyaz mermerlerden inşa edilmiş binalarla doludur. Lahor'da Lahor Müzesi, Ulusal Arkeoloji Müzesi, Faqirkhana Müzesi, Shakir Ali Müzesi ve Mughal Müzesi gibi birçok müze vardır. Lahor'da zengin bir ticari etkinlik geleneği vardır ve marketler, pazarlar ve modern alışveriş merkezleriyle doludur. Lahor yemeklerinin çeşitliliğiyle ünlüdür ve geleneksel Pakistan yemekleri Yiyecek Sokağında bulunabilir. Hirn Minar ve Çanga Manga ormanlarını ziyaret etmek için yakınlarda bulunan Şeihupura ziyaret edilmelidir.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Kraliyet Kalesi veya Shahi Qila (Lahor Kalesi) – burası bir UNESCO Dünya Mirası yeridir, Mughal İmparatoru Akbar tarafından inşa edilmiştir ve kendisi burada 1584'ten 1598'e kadar hüküm sürmüştür. Kale dikdörtgen biçimindedir ve 12 kapısı olan bir duvarla çevrelenmiştir.

İmparatorluk veya Badshahi Camisi – Lahor Kalesinin avlusunun karşısında yerleşiktir, tamamen kızıl kumtaşından yapılmıştır ve İmparator Aurangzeb tarafından inşa edilmiştir.

Şalimar Bahçeleri – diğer bir UNESCO dünya mirası yeri, 42 İngiliz dönümü arazi üzerine yayılmıştır.

Wazir Khan Camisi – 1634'te Chiniot'lu Mughal Veziri ve Valisi İlmüddin Ansai tarafından inşa edilmiştir.

Shahi Hamamı (Kraliyet Hamamı) – Pakistan'da Mughal döneminden geriye kalan tek halka açık hamamdır ve Pencap Valisi İlmüddin Ansai tarafından 1634 yılında yapılmıştır.

Chauburji – Mughal döneminin yapıları ve binaları arasındaki en ünlü anıtlardan birisidir. Orijinal olarak, Aurangzeb'in yetenekli kızkardeşinin adını alan Zeb-un-Nisa bahçelerine açılan bir geçit yoluydu.

Minar-e-Pakistan – Lahor'un en önemli anıtıdır, 1940 yılında (23 Mart) Güney Asya Müslümanları için ayrı bir yurdun yaratılmasını isteyen karar geçirildiğinde inşa edilmiştir. Minaresi 60 m uzunluğundadır.

Allame Dr. Muhammed İkbâl'in Mezarı – Doğunun filozofu ve Pakistan'ın Milli Şairi İkbâl Badshahi Camisinin dış kenarında gömülmüştür ve burası Afgan ve Mağribi mimarisinin bir birleşimiyle yapılmıştır.

İmparator Cihangir'in Anıt Mezarı – Mughal İmparatoru Cihangir'in ve kraliçesi Nur Cihan'ın gömülme yeridir ve eşî tarafından 1637'de inşa edilmiş olan geniş bahçelerin içinde yer alır. Cihangir'in Kayınbiraderi Asif Khan'ın ve Şah Cihan'ın sevgili kraliçesi Arjumand Bano'nun (Tac Mahal'de defnedilmiştir) babasının mezarları Anıt Mezar'ın karşı kenarındadır.

Data Ganj Bakhsh'in (Hazrat Ali Hajveri) Türbesi – Büyük Sufi Velisinin gömülme yeri ve en çok saygı gösterilen tarihi yerdir.

Wahgah Sınırında Nöbetçi Değişimi – Lahor'u ziyaret eden her turistın izlemesi gereken bir tören, bu tören her öğleden sonra Lahor yakınlarındaki Wahgah'ta bulunan Pakistan-Hindistan sınırında süslü biçimde giyinen paramiliter askerler tarafından gerçekleştirilir.

İSLAMABAD

İslamabad ülkenin başkenti ve aynı zamanda 9. en büyük kentidir. Dynapolis mantığında tasarlanmış ve gelişiminin her aşamasında planlı bir büyüme hedeflenmiştir. 1960'larda Karaçi'nin yerine başkent olabilmesi için inşa edildi fakat şehrin temelleri antik çağlara dayanmaktadır. Dünya GAMMA şehirleri arasında yer alan İslamabad, şu anda Pakistan'ın en gelişmiş kentidir. Kentin en işlek bulvarlarından birinin adı "Atatürk Bulvarı" dır. İslamabad manzarası çok güzel olan ve canlı iklim koşulları sunan nefes kesici tepelerle çevrilidir. Güller, yaseminler ve begonviller parkları doldurur ve manzaranın izlenebileceği görüş yerleri şehre muhteşem bir görünüm verir. İslamabad'da modern mimari trendleri yansıtan Shah Faisal Camisi, Federal Hükümet Sekreterliği, Parlamento Binası, Başbakanlık, Cumhurbaşkanı ve Pakistan Yüksek Mahkemesi Binaları ve birçok ticari kompleks binaları gibi birçok yapı bulunmaktadır.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Faysal Camii: Güney Asya'nın en büyük, dünyanın ise 4. en büyük camiidir. Türk mimar Vedat Dalokay tarafından mimari çizimi yapılmıştır. 189,705 metrekare alana yayılmıştır, 88 metre yüksekliğinde minareleri vardır ve 40 metre yüksekliğinde ana ibadet yeri bulunmaktadır.

Pakistan Anıtı : Ülkenin 4 eyaletini ve 3 bölgesini temsil eden bu milli anıt aynı zamanda ülkenin kültürel mirasını ve çok kültürlü yapısını ve Pakistan Hareketini temsil eder. Şakarparian Tepeleri: 609 metre yüksekliğinde kuruludur, içlerinde eski Türk devlet başkanlarının ve başbakanlarının da bulunduğu birçok farklı ülkenin devlet başkanları tarafından burada ağaç dikilmiştir.

Damen-i Kuh ve Pir Sohava: özellikle geceleri şehrin mükemmel güzellikte panoramik bir görüntüsünü verir. Ziyaretçiler buraya golf arabalarıyla çıkartılırlar.

Saidpur Köyü: Bu küçük köy egzotik restoranları ve seramik sanatının en güzel örneklerini bulabileceğiniz gizli bir cennettir. Yakın zamanda restore edilmiş ve eski havasına sadık kalmıştır.

Lok Virsa Kültür Merkezi: Lok Virsa ya da Milli Kültür ve Geleneksel Miras Kurumu Pakistan kültürünü korumaya ve gelecek nesillere aktarmaya yönelik çalışmalar yapar. Müzede geçmişten günümüze ulaşmayı başarmış çeşitli el sanatları örnekleri, işlemeli kostümler, metal ve ahşap işçiliği, fildişi ve kemik üzerine yapılmış eserler sergilenmektedir.

Göl Manzarası Park: Raval Gölünün arka kıyısında kurulan bu parkta Ankara Parkı olarak bilinen bir park bulunur ve eğlence parkı, roller coaster, su oyunları ve diğer aktiviteler yer alır. Aynı zamanda Motosiklet Safarisi ve diğer heyecan verici sporları yapma imkanı vardır. Park Rawal Gölü etrafında 8.8 kilometrekarelik bir alanı kapsar.

Melodi Yemek Parkı: Pakistan'a özgü yemekleri burada tadabilirsiniz.

Şehirde Teksila'daki Budist bölgeleri Caulian ve Sirkap'a, Tuz Madenlerine ve Cilum'daki Rohtas Kalesine gidilebilir.

Pakistan Ulusal Sanat Konseyi: İki tane sanat galerisini işletir, bunlarda çağdaş Pakistan sanatının yanı sıra periyodik sergiler düzenlenir ve resimler satışı sunulur.

Gül ve Yasemin Bahçesi: Bu 20.360 metrekarelik yer 250'den fazla gül çeşidiyle ve bir düzine yasemin çeşidiyle ünlüdür.

İslamabad Arkeoloji Müzesi: Burada Pakistan topraklarının uzun tarihsel geçmişi sunulur ve 20 milyon yıl yaşındaki fosil kalıntıları, 2 milyon yaşında insan yapısı taş aletler, dünyaca ünlü İndus uygarlığının ve Gandhara uygarlığının kurulmasına yol açan 7000 yıllık erken insan yerleşimleri ve erken İslami yerleşimler, Sultanlık dönemi ve Mughal dönemi ve bunların sanat eserleri ve el sanatları gibi en eski kalıntıların kanıtları vardır.

Pakistan Doğal Tarih Müzesi: Garden Bulvarı üzerindeki bu müze erken insanlık tarihi, jeoloji ve Pakistan'daki vahşi hayat hakkındaki eserleri sergiler.

Yakın civardaki ziyaret yerleri erken 16. yüzyılda Gakkarlar tarafından inşa edilmiş olan kentin 17 km doğusunda yer alan Rawat Kalesini içerir. UNESCO Dünya Mirası listesindeki "Rohtas Kalesi" İslamabad'ın 109 km güneydoğusunda yer alırken, Pharwala Kalesi İslamabad'ın 40 km batısında ve Attock Kalesi 101 km batısında bulunur. Gandhara'nın merkezi olan "Taksila" İslamabad'ın 35 km ötesindedir.

PEŞAVER

Hayber Pahtunhva eyaletinin başkenti olan Peşaver yüksek duvarlar ve geçişi sağlayan 20 kapıya sahiptir. İsmi anlamı Sanskritçe çiçekler demek olan "Puşpapura" kelimesidir. Moğol İmparatoru Babür 1526 yılında Güney Asya'yı istila etmek için tarihi Hayber Geçidinden geçmiştir. Hayber Geçidi ve Peşaver vadisi ordular birbiri ardına tarihin kavşak yollarından geçtikçe askerlerin adım sesleriyle yankılanmıştır, burası bir ticaret geçiş yoludur ve Aryanlar, İskitler, Persler, Yunanlılar, Baktrianlar, Khushanlar Hunlar ve Türklerin göç ve istila yeridir. Tarih boyunca Aryanlar, Süryaniler, Persler, Yunanlılar, Hun ve Türkler tarafından çeşitli nedenlerden ötürü istilaya uğramıştır.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Kissa Havani Pazarı: Bu Pazar adını tüm Orta Asya bölgesinden gelen gezginlerin anlattığı kökleşmiş hikayelere borçludur. Burası halen Peşaver'in en bilinen simgesidir.

Mina Pazarı: Bayanların yaptıkları el işleri burada sergilenir ve nakış işlemeli elbiseler, kurdeleler ve dantel işleri, düğmeler ve fiyonklar - nerdeyse kadınların ihtiyaç duyabileceği her şey.

Pipal Mandi : Kissa Havani Pazarının yakınlarında, toptan tahıl, elbise ve diğer ürünlerin satıldığı kaldırımlarıyla ünlüdür. Buda'nın altında vaaz verdiği ünlü bir Pipal ağacı hala burada bulunmaktadır.

Moçi Lara veya Ayakkabı Pazarı: İşlemeli sandaletleri ve ayakkabılarıyla ünlüdür.

Çitrali Pazarı: Çitralden şapkalar, şallar ve ceketler almak için en iyi yer.

Battair Pazarı veya Kuş Pazarı: Papağanlar, serçeler ve güvercinler gibi her türde kuşun satıldığı merkez yeri.

Çovk Yadgar – Eski kentin kalbinde açık bir meydanda kurulmuştur. Burası Peşaver'in konuşmacılar köşesidir ve burada siyasi toplantılar düzenlenir.

Andarşahr veya Kuyumcular Çarşısı: Burada altın ve gümüş satan kuyumcular vardır, modern, etnik ve antik mücevherler ve kesilmiş ve kesilmemiş değerli taşlar satılır.

İslami Koleji Üniversitesi – Şimdi bir Üniversiteye dönüştürülmüş olan yapı 1913'de kurulmuştur yola doğru dönük olan muhteşem bir ön cephesi vardır, kubbeleri, köşkleri ve sivri tepeli kuleleri yeşillikler arasından yükselir ve binanın tuğla kırmızısı rengiyle kontrast yapar.

Mahabat Han Camisi – 1676'da Mughal Valisi Mahabat Han tarafından yaptırılmıştır, cami Mughal mimarisinin son örneğidir.

Bala Hisar Kalesi: İlk olarak 1526'da Mughal İmparatoru Babür tarafından yapılmıştır ve 1830'da Peşaver'in Sih Valisi tarafından yeniden inşa edilmiştir.

Peşaver Müzesi – 1905'de inşa edilmiş olan Victoria Anla Salonunda yerleşiktir, müze kronolojik olarak Gandhara heykellerinin en iyi örneklerini, kabile yaşamını, Müslümanlar dönemini ve etnoğrafyayı sergiler.

Ghanta Ghar ve Saat Kulesi, Sethi Evleri, Ghor Hatri, Kasım Ali Han Camisi ve Gurdwara Bhai jugan Şah Peşaver'de ziyaret edilebilecek olan diğer yerlerdendir. Buradan Hayber Geçidine ve Çarsadda, Camal Garhi, Trali, Şahbaz Garhi, Çanako Dheri, Taht-ı Bhai, Hund, Malakand Pass ve Svat arkeolojik bölgelerine gidilebilir.

KUETTA

Belucistan'ın meyve bahçesi olarak bilinen Kuetta şehri, Belucistan eyaletinin başkentidir. Afganistan sınırında yer alan ve Kandehar eyaletine yakın olan Kuetta önemli bir askeri merkez olmanın yanı sıra iki ülke arasında ticaret ve iletişim köprüsü vazifesi görür. Etkileyici tepelerle çevrili olan şehir doğal bir kale şeklindedir. Tepelerin adları Çiltan, Takatu, Mihrdar ve Zarghun'dur. Kuetta Pakistan'ın meyve sepeti olarak da bilinir, bol miktarda erik, şeftali, nar, kayısı, elma, kavun, kiraz, fıstık ve badem burada yetişir. Kuetta'nın canlı ticari etkinlikleri Kahdahari Pazarında, Liyakat Pazarında ve Suraj Ganj Pazarında gerçekleşir, ünlü Beluci aynaları, renkli el sanatları, özel tasarlanmış halılar, kürk mantolar, ceketler, sandaletler ve geleneksel Beluci el sanatları burada satılır. Kuetta geleneksel Beluci mutfağının merkez yeridir, Sajji, Landhi, Khadda Kebabi ve Namkeen Gosht bu yemeklere verilecek örneklerdir. Pakistan'ın ünlü askeri akademisi "Emir ve Eleman Koleji" Kuetta şehrinde yer almaktadır. Buradan Ziarat, Çaman ve Hanna Gölü'ne geziler düzenlenebilir.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Arkeoloji Müzesi: Burada nadir antik silahlar, kılıçlar, sikkeler ve el yazmaları koleksiyonları bulunur. Mehrgarh'dan çıkartılmış Taş Devri aletleri, prehistorik çömlekler ve diğer eşyalar sergilenir.

Jeoloji Müzesi: Belucistan'da bulunmuş geniş bir kaya ve fosil koleksiyonu burada bulunur.

Karkhasa Parkı: Kuetta'dan 10 kilometre uzaklıkta bulunan bir rekreasyon parkı. Burası Efedra, Artemisia ve Sofora gibi çeşitli floraların yer aldığı 16 kilometre uzunluğunda dar bir vadidir.

Hazarganji Chiltan Milli Parkı: 325,000 İngiliz dönümünden fazla arazi üzerine yayılmıştır. Park Burma Boynuzlu Keçilere, kekliklere, bülbüllere, şikralara, mavi kaya güvercinlerine, kaya sıvacıkuşlarına, kırmızı gagalı dağ kargalarına, altın kartallarına, serçelere, şahinlere, doğanlara vb. Ev sahipliği yapar. Parkta ayrıca dev kertenkeleler ve diğer vahşi kertenkeleler, gekolar, Afgan kampumbağaları, piton, kobra, engerek yılanları ve la-ventinler görülebilir. 225'den fazla bitki türü vardır.

Hanna Gölü: Başlıca turist yerlerinden birisidir, burada Japon balıkları gölün kenarına kadar yüzerler.

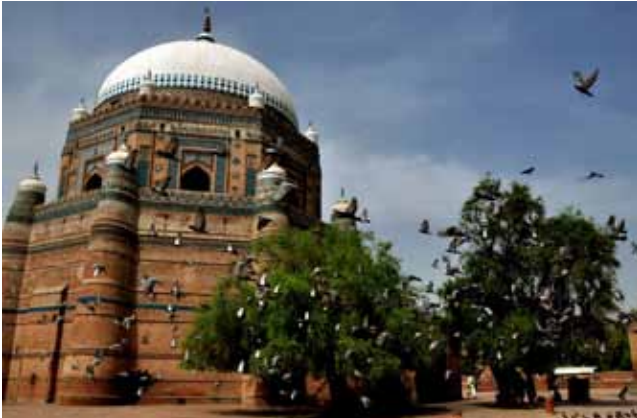

Evliyalar kenti olarak da bilinen Multan Pakistan'daki en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Multan üç yüzyıl boyunca Bağdat halifesinin hükmü altında İslam'ın kalesi olarak kalmıştır. 1937'de Taimur'un hakimiyetine girmiştir. 1528'de Multan şehri Mughal İmparatoru Babür'ün temsilcilerine barış içerisinde teslim edilmiştir. Multan tarihteki önemli üç kişinin doğum yeri olma ayrıcalığına sahiptir: Sultan Muhammed Tuğluk, Sultan Bahlol Lahi ve Ahmed Şah Abdali. Multan türbeleriyle meşhurdur, her bir türbede Ur olarak bilinen yıllık dinsel toplanmalar yapılır. Bu olaylar çok düzenlidir ve inananlar için özel önem taşır. En popüler Ur'lar Bahauddin Zakariya, Şah Rukn-e-Alam, Şah Shams Sabzwari, Shah Jamal, Sher Shah ve Mela Ludden Pir'in türbelerinde düzenlenir. Multan aynı zamanda kaliteli mangolarıyla ve lezzetli Multan Helvasıyla bilinir. Multan aynı zamanda Multani Khussa olarak da bilinen en kaliteli ve narin ayakkabılardan birisini de üretir.

ZİYARET EDİLECEK YERLER:

Multan Kalesi – Kendisini Ravi nehrinin eski yatağıyla kentten ayıran büyük bir tümsek üzerine 46 burçlu olarak inşa edilmiştir. Kalenin kalıntıları eski surlar ve burçlar şeklinde bulunmaktadır ve bunun yanı sıra Bahauddin Zakaria Hazretlerinin, Shah Rukn-e-Alam'ın ve ünlü Qasim Bagh'ın türbeleri ve bir stadyum kalenin duvarları içerisinde yer almaktadır.

Bahauddin Zakaria Türbesi: İslam'ın en önde gelen hocalarından birisi Multan'da gömülüdür. Kendisi Anıt Mezarını benzersiz bir mimari tarzında inşa etmiştir.

ÖNEMLİ MÜZELER

1. Bahawalpur Müzesi
2. Bhambhore, Thatta, Arkeoloji Müzesi
3. Bhit Şah, Haydarabad Sindh
4. Faysalabad Tarım Müzesi
5. Faysalabad, Lyallpur Müzesi
6. Harappa, Arkeoloji Müzesi
7. Haydarabad, Sindh Eyalet Müzesi
8. Haydarabad, Kale Müzesi, Pucca Kalesi
9. İslamabad, Lok Virsa Müzesi
10. İslamabad, Pakistan Doğa Tarihi Müzesi
11. İslamabad, Pakistan Demiryolları Müzesi
12. Karaçi, Pakistan Milli Müzesi
13. Karaçi, Milli Tarih Müzesi
14. Karaçi, Pakistan Merkez Bankası Müzesi
15. Karaçi, Wazir Mansion (Muhammed Ali Cinnah'ın doğum yeri)
16. Karaçi, Pakistan Hava Kuvvetleri Müzesi
17. Karaçi, Pakistan Deniz Kuvvetleri Müzesi
18. Lahor, Allama İkbâl Müzesi
19. Lahor, Lahore Kalesi Müzesi
20. Lahor, Şehir Müzesi
21. Lahor, Fakir Hana Müzesi
22. Lahor, Badşahî Camii Kutsal Eserler Müzesi
23. Lahor, Bilim ve Teknoloji Müzesi
24. Lahor, Zooloji Müzesi
25. Merdan, Gandhara Müzesi
26. Merdan, Guide's Mess, Müzesi & Mezarlık
27. Mohenco-daro, Arkeoloji Müzesi
28. Multan, Arkeoloji Müzesi
29. Peşaver Müzesi
30. Peşaver, Sir Şahibzade Abdül Kayyum Han Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi
31. Kuetta, Jeoloji Müzesi
32. Ravalpindi, Askeri Müzesi
33. Siyalkot, İkbâl Manzil (Allama Muhammad İkbâl'in doğum yeri)
34. Svat, Arkeoloji Müzesi
35. Teksila, Arkeoloji Müzesi
36. Umarkot, Arkeoloji Müzesi

YÖRESEL LEZZETLER

Pakistan mutfağı Orta Doğu, İran, Afganistan, Hindistan ve Türk kültürlerinden izler taşır ve ülkede var olan çok renkli kültürel mozaik birçok farklı kültürün yemek pişirme ve hazırlama tekniklerinin bir çatı altında birleşmesine olanak sağlamıştır. Pakistan mutfağı zengin baharat çeşitleri ve Güney Asya'ya özgü yemek pişirme yöntemleriyle deneyenleri kendine hayran bırakır. Her bölgesinin kendine has yemek hazırlama kültürü bulunur. Mesela, Doğu eyaletlerinden Sindh ve Pencap yemekleri Güney Asya etkisinden dolayı daha baharatlı olurken Belucistan, Azad Keşmir, Gilgit-Baltistan, Hayber Pahtunhva ve FETA kabile bölgelerinde daha az baharat ve yağ kullanılır. Bunun nedeni ise bu bölgelerin Afganistan, İran, Orta Asya ve Türkiye'ye daha yakın olmalarıdır.

Çapati, buğdaydan yapılan bu ince düz ekmeğin çeşidi sofraların vazgeçilmez unsurudur ve köri, et yemekleri, sebzeler ve mercimekle birlikte yenir.

Pirinç yaygın olarak kullanılan diğer bir yiyecek kaynağıdır; haşlanmış ya da baharatlarla kavrulmuş olarak servis edilir. Tatlılarda da kullanılır.

Lassi (Ayran) Pakistan'da geleneksel olarak tüketilen bir içecektir.

Siyah çay Pakistan'da süt ve şekerle tüketilir ve nüfusun büyük çoğunluğu tarafından tercih edilir.

Biryani

Pirinç (genellikle basmati ya da sela türü pirinç) ile hazırlanan bu yemekte baharatlar kullanılır ve tavuklu, etli, koyun etli, yumurtalı veya sebze olarak hazırlanabilir. İlk olarak Babür Devleti Hükümdarları için hazırlandığı iddia edilir. Lahorî, Sindhî gibi farklı türleri bulunmaktadır. Biryani çeşitleri Pakistan mutfağında en çok tercih edilen yemeklerden biridir.

Izgara ve Kebaplar

Et ve ızgara et türleri Pakistan mutfağında yaygın olarak kullanılan besin maddeleri arasında yer alır. Kebap kültürü ülkenin geneline yayılmıştır ve birçok farklı türüne rastlamak mümkündür. Her yörenin kendine has bir kebabı bulunur fakat Sih kebab, Tikka (şiş) Kebap, Tavuk Tikka, Koyun eti Tikka, Lahorî Çargha ve Şamî kebab tüm ülke genelinde yaygın olan çeşitlerdir. Genel olarak, Belucistan ve Hayber Pahtunhva yörelerine ait olan kebablar Afgan tarzı ızgaraya çok benzemektedir. Çünkü onlarda da baharat olarak yalnızca kişniş ve tuz kullanılır. Karaçi ve Sindh bölgesinin kebabları ise baharat karışımları, limon suyu ve yoğurt ile marine edilir.

Mutton (Kuzu eti) Karahi veya Karahi Goşt

Bu yemek domates, yeşil biber, tuz ve zencefil ile pişirilen küçük kuzu veya keçi eti küplerinden oluşur. Karahi veya Balti Goşt adı içerisinde pişirildiği kaptan sonra verilmiştir. Mutton Karahi'nin kökenlerini rustic ve geleneksel bir Peştun şehri olan ve Hayber Gecidinin tepesinde Afganistan'a yakın olan Landi Kotal'dan aldığına inanılır. Çok lezzetli olan Balti Goşt Landi Kotal'den Pencap'a ve oradan da dünyanın geri kalanına yayılmıştır.

Sacci

Sacci, Belucistan eyaletinin yerel lezzeti olmasına rağmen Pakistan genelinde sevilen bir yemektir. Yağlı kuzu etinin tuzla marine edildikten sonra pirinçle doldurulması ve sonra şişe geçirilip kömür ateşinde pişirilmesi yöntemiyle hazırlanır. "Kâk", "roti" ya da "nân" denilen özel ekmeğe çeşitleriyle birlikte yenir. Kuzu eti yerine tavuk da kullanılabilir.

YEMEK YENECEK YERLER

Pakistan'da hem yöresel hem de etnik kültürlerin yemeklerinden tadabilirsiniz.

Yemek Sokağı

Gavalmandi, Lahor'a özgü "Yemek Sokağı"nın adıdır ve sıra sıra yer alan büfe ve restoranlarda nihari (bir çeşit güveç)'den kebaba, baharatla pişirilmiş beyinden, Pencap tarzı balığa kadar pek çok farklı lezzetler birarada bulunabilir.

Melodi Yemek Sokağı

İslamabad şehrinin merkezinde bulunan bu sokakta Pakistan'a özgü tüm lezzetler tadılabilir.

Namak Mandi

Peşaver'de bulunan bu sokak aralarında ünlü Salatin's ve Carisi Tikka (şiş)'nin de bulunduğu sayısız restorana sahiptir. Burada yenilen kuzu etli tikkanın tadına bir kez bakan bir daha asla unutamaz.

Karaçi

Pakistan'ın en büyük kenti olan Karaçi'de aralarında Burnes Road, Boat Basin, Hadda Market ve Clifton gibi Pakistan mutfağının en seçkin örneklerini sunan restoranlar bulunmaktadır.

Deniz Mahsülleri

Karaçi restoranlarında dev karideslerin ve diğer özel deniz canlılarının tadına bakabilirsiniz. Beyaz kumlarla kaplı Karaçi kumsalları ve Gavadar deniz ürünlerinin en tazesini sunan birçok restorana sahiptir.

Şeftali Çorbası ve Manti

Şeftali çorbası (bateringe daudo) Hunza bölgesine ait bir lezzettir, diğeri ise etle hazırlanan çapşuro'dur. Gilgit-Baltistan'da ayrıca 'Manti' adı verilen ve Orta Asya'ya özgü buharda hazırlanan bir yemek çeşidi daha bulunur.

SAHNE SANATLARI

Müzik

Pakistan müziği Güney Asya ezgileri taşır ama Orta Asya, Pers, Türk, Arap ve modern Batı müziğinden de oldukça etkilenmiştir. Kavvali ve Gazel Gayaki türlerindeki geleneksel halk müziği günümüzde modernleşerek başka tarzlara bürünmüştür. Bu başarıda Nusret Fetih Ali Han gibi değerli müzisyenlerin emeği büyüktür. Pakistan'ın ünlü müzisyenleri arasında Nur Cihan, Mehdi Hasan, Ahmed Rüşü, Tufeyl Niyazi, Alem Lohar, EsedE-manet Ali Han, Feride Hanım, Gulam Ali, İkbal Banu, Hacı Hürşit Enver, Melike Puhrac, Munni Begüm, Nusret Fetih Ali Han, Rüşen Ara Begüm, Sabri Kardeşler ve daha birçokları bulunur. Önemli çağdaş sanatçılar ise Abide Pervin, Tahire Seyit, Nahid Ahter, Nayyara Nur, Ebrurul Hak, Ali Azmat, Arif Lohar, Fariha Perviz, Hadika Kiani ve Atif Eslem olarak sıralanabilir.

Kavvali

Kavvali Sufilerin müziğidir ve tarihi 700 yıl öncesinin Hindistan'ına kadar uzanır. Babür Devleti Hükümdarı Muhammed Şah'ın bu müziğin gelişimine olan katkısı büyüktür ve onun sayesinde Kavvali bugün herkes tarafından bilinen bir müzik türü haline almıştır. Sonraları Aziz Mian, Nusret Fetih Ali Han ve Sabri kardeşler tarafından uluslararası ününe kavuştu. Dinleyenler Sufi öğretide olduğu gibi derin bir huzur ve mutluluk haline girdiklerini ve kendilerini çok iyi hissettiklerini söylerler. Bu müzik türünü bölgeye ilk olarak 11.yy da Persler getirmiş ve buradan da daha sonra Güney Asya, Türkiye ve Özbekistan'a yolculuk etmiştir. Orta Asya'da Kavvali türünün temsilcileri Mevleviler olmuştur. Kavvali'yi klasik müzik formuna sokan ve onu Pers ve Güney Asya ezgileriyle harmanlayan ise Çisti tarikatından Sufi Emir Hüsrev olmuştur.

Dans

Pakistan'da birçok farklı dans tarzı bulunur. Babür Devleti döneminde gelişen ve günümüzde Kathak dansçıları tarafından sergilenmekte olan dans türü Pakistan'da ortaya çıkmıştır. Pencap'ta Bhangra, Luddi, Sammi, ve Chumar tarzları bulunur. Belucistan'da ise Leva ve Cap, Hayber Pahtunhva'da ise Attan, Khattak Dansı, ve Çitrali dans tarzları görülür. Sindh'in en popüler dansı Dhammal'dır ve Sufi merkezlerde gösterilir. Diğer Sufi dansları ise Ho Camalo ve Jhumro'dur.

PAKİSTAN YÜZLERİ (BÖLGESEL FOTOĞRAFLAR)

KIYAFETLER VE MODA

Kumaşın türüne göre Pakistan yerel kıyafetleri de çeşitlilik gösterir. Günümüz yaşantısıyla orantılı olarak zamanla gelişmiş olan kıyafet tarzı hem geleneği hem de modernliği bir arada sunar ve böylece Pakistan'ın kültürel kimliğini ortaya koyar. Bütün modern trendlere rağmen, her etnik bölgenin kendine has tarzı ve kıyafet biçimi korunmuştur. Lahor'da yerleşik olan Pakistan Moda ve Tasarım Birliği yıl boyunca moda haftaları düzenlerken Karaçi'de yerleşik olan Fashion Pakistan ulusal ve uluslararası toplulukları kendisine çeken moda gösterileri düzenler ve bu sayede tasarımcıları ve yatırımcıları kendine çeker. Diğer büyük şehirlerde de moda aktiviteleri düzenlenmektedir.

Pakistan'ın yerel kıyafeti Şalvar Kamiz (tunik göklek) hem kadın hem de erkekler tarafından giyilir. Bol bir tunik ve geniş bir pantolondan oluşur. Geleneğe göre bu kıyafet bölgede daha önceleri hüküm sürmüş Pers ve Babür Devleti hükümdarlarının giydiği kıyafetlere benzer. Erkeklerin kıyafetleri net ve maskülen renklerden oluşur, kol ve yakalar düğmelerle süslenir. Erkekler şalvar kamizlerinin üstüne genelde uzunca bir palto giyerler. Kadınların kıyafetleri ise daha canlı ve parlak renklerden oluşur, dantel, çiçek gibi süslemelerle zenginleştirilir. Yazları daha hafif ve yumuşak kumaşlar tercih edilirken, kışları yünlü kumaşlara geçiş yapılır.

KÜLTÜREL AKTİVİTELER VE FESTİVALLER

UÇURTMA FESTİVALİ YA DA BASANT

Bahar zamanı kutlanan bu festival renkli görüntülere sahne olur. Lahor'da uçurulan uçurtmalar gökyüzünü kaplar ve rengârenk bir havaya sokar. Uçlarında ipler olan modellere "Dorr" denir ve bunlar yarışmacıların uçurtmaları daha rahat kontrol edebilmeleri için özel olarak tasarlanmışlardır. Kadınlar bu özel festival gününe sarı giyerek hazırlanırlar.

ÇAND RAAT

Ramazan ayının son gününde gökte çıkan yeni ayı hep birlikte izlemek ve Şevval ve bayramın ilk gününü bu sayede kutlamak için tüm aile bir araya gelir. Gökte yeni ayı görür görmez insanlar birbirlerine Çand Raat Mubarak ("Yeni ayınız kutlu olsun") ya da Eid Mubarak ("Bayramınız kutlu olsun") diyerek kutlama yaparlar. Kadınlar ve genç kızlar ellerine mehndi (kına) ile dekoratif süslemeler yaparlar ve bayramın sonuna dek ik-

ram edilecek olan tatlı çeşitleri ikram edilmeye başlanır. Sokaklar adeta bir festival havasına bürünerek rengârenk süslerle süslenir ve alışveriş merkezleri geç kadar açık kalır.

ŞANDUR POLO FESTİVALİ

Şandur dünyanın polo oynanabilen en yüksek tepesidir ve bu nedenle dünyanın çatısı olarak bilinir. 3 gün süren bu turnuva 1936'dan beri geleneksel olarak her yıl tekrarlanır. Temmuz ayının ilk haftası Gilgit-Baltistan ve Çitral bölgelerinde gerçekleşen bu turnuvaya müzik ve dans gösterileri ve kamp kurma alanları vardır.

PAKİSTAN HALK FESTİVALİ

Pakistan Halk Kültürü Kurumu tarafından düzenlenen bu festival her yıl bahar ayında Shakar Parian Kompleks'inde bulunan merkezde gerçekleştirilir. Yerel sanatlar, açık hava tiyatrosu, fotoğraf sergisi, yemek sunumları ve daha birçok renkli aktivite yer alır.

AT VE HAYVANCILIK FUARI

Pakistan'ın en büyük At ve Hayvancılık Fuarı Lahor kentinde düzenlenir. At çeşitleri, deve ve at yarışları, deve ve at dansları, çadır kazığı dikme, geleneksel sporlar, el sanatları fuarları kıyafetler ve aksesuarlar ve daha birçok farklı aktivite yer alır. Akrobatların yaptığı gösteriler de renkli görüntülere sahne olur. Bu tarzda yerel bazı fuarlar da vardır: Sibi Mela, Dera Ismail Han Sığır Show, Sindh At & Sığır Show, Ceşn-i Larkana v.b.

MELA ÇIRAĞAN/MELA ŞALAMAR

Şalimar Bahçelerinde bulunan ünlü âlimin mezarında bir hafta boyunca gerçekleştirilir. Pakistan'ın dört bir tarafından gelen hacılar mezarda kandil olarak bu önemli kişinin doğumunu kutlarlar. Çalınan büyük davullar ve hacıların danslarıyla ortam mistik bir havaya bürünür.

İPEK YOLU FESTİVALİ

İpek yolu asırlar boyunca Güney Asya ve Orta Asya arasında önemli bir geçit olmuştur. Turistlere doğal ve etkileyici manzaralar sunan ve Kuzey Bölgelerinin benzersiz kültürel ve antik geleneklerini araştırma imkanı veren bu yol onlara bölgede yaşayan halkın ataları hakkında bilgi verir. Bu festivale Çin, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan ve Türkmenistan gibi Türki Cumhuriyetler katılır. Karakurum Dağlarında gerçekleşir ve farklı noktalarda farklı aktiviteler yer alır.

KALAŞ FESTİVALLERİ

Kalaşların en önemli 3 festivali, Mayıs'ta kutlanan Coşi, Sonbaharda kutlanan Uçal ve kış ortasında kutlanan Çovmus festivalleridir. Çitral'in Kâfir Kalaş Vadisi, Çilimcuşt veya Coşi'de toplanan halk yaptıkları danslar ve müziklerle renkli sahneler yaratırlar. Kâfir halkı atalarının MÖ. 327'de Büyük İskender'in ordusundan geldiğine inanır ve o tarihten bu yana yaşantılarında herhangi bir değişiklik yapmamış ve vadi dışına çıkmamış primitif bir topluluktur. İlginç kültürleri, farklı adetleri ve başkalarına tuhaf gelen gelenekleriyle turistlerin ilgi odağı olurlar. Utçal hasat zamanı yaptıkları bir festivaldir, Phul ise kış festivali olup bölgedeki tüm ceviz ve üzüm ağaçlarından meyve toplamakla başlar. Yılsonunu ve gelecek yılın daha bereketli geçmesi için kutlamalar yapılır. Birçok keçi kurban edilir ve müzik ve dans gösterileri sunulur. Mistik Kalaş diyarından gelen Balimain adlı tanrılarına dualar ederler. Cestak kabilesinin yaptığı yemek sunuları ise atalarını onurlandırmak için yapılır.

DÜĞÜN TÖRENLERİ

Nişan: Pakistan'da insanların eşlerini seçme özgürlükleri vardır fakat genelde evlilikler aileler tarafından planlanarak gerçekleştirilir. Evlilik törenleri çok renkli geçer. Gelinin evinde gerçekleşen bir seremonide damadın ailesi kızı ailesinden ister. Daha sonra resmi nikâh kıyılır. Dholki ya da Dholak denilen müzik türü düğün öncesi ve düğün esnasında sürekli dinletilir. Kadınlar akşamları gelinin evine giderek onunla birlikte eğlenmeler düzenler ve hep birlikte dans eder.

Mehndi (Kına Gecesi): Mehndi ya da Henna (kına) seremonisi düğün gününden bir ya da iki gün önce gerçekleşir. Gelin ve damat için ayrı ayrı düzenlenir. Kına özel olarak her ikisinin de avuçlarına yakılır. Gelinin ailesi damat için tatlılar getirir ve aynı şekilde erkek evi de yapar. Gelin bu parti için yeşil ya da sarı/turuncu bir elbise giyer, çok az makyaj yapar. Erkek

ise tipik Şalvar Kamiz kıyafetini giyer. Seremoni sırasında gelin ve damat ebeveynleri tarafından özel olarak süslenmiş dubatta (omuzlara atılın büyük şal) altına getirilirler.

Barat (Gelin Alma): Düğün gününde damadın tüm ailesi, akrabaları, arkadaşları ona gelinin evine gidene dek eşlik ederler. Damat gelinin evine fazlaca süslenmiş bir at üzerinde ya da arabayla girer ve "baraat" başka araçlarla devam eder. Barat'a genelde dhol denilen davul ritimleri ya da düğün müzikleri çalan gruplar eşlik eder. Damat gelinin ailesi tarafından sıcak şekilde karşılanır ve kendisine çiçekler verilir; damadın ve gelinin giriş yoluna gül yaprakları serpilir.

Nikah: Gelin ve damat karı ve koca hayatına resmi bir nikahla adım atar. Din âlimi ya da yaşlı bir aile ferdi ritüeli gerçekleştirir.

Düğün: Düğün gelinin resmen alınmasının mümkün olmasıyla gelinin evinde gerçekleşir ve bahçede ya da açık başka bir alanda çadırlar kurulur. Organizasyondan ve sunulacak ikramlardan gelinin ailesi sorumludur.

Ruhsati: Ruhsatî (evden gönderme), damat ve ailesi gelini alıp gittiklerinde gerçekleşir.

Valima: Damadın ailesi tarafından düğünün son günü gerçekleştirilir. Özel hazırlanmış tavuklu pilav, barbekü et, kebab ve tatlılar konuklara ikram edilir.

Hokey

Pakistan'ın milli sporu hokeydir ve ülke şimdiye kadar olimpiyatlarda toplam 3 altın madalya (1960, 1968, ve 1984) kazandı. Pakistan Dünya Hokey Turnuvası'nda da 4 kez şampiyon olmuştur. (1971, 1978, 1982 ve 1994)

Kriket

Ülke genelinde en yaygın olan spor krikettir. Milli kriket takımı 1992'de Kriket Dünya Şampiyonasını kazanmış ve iki kez bu turnuvaya ev sahipliği yapmıştır (1987 ve 1996). Pakistan 2009 ICC World Twenty20 ödülünü de kazandı. Pakistan aynı zamanda 2017'deki ICC Şampiyonlar Liginde de kazandı.

Briç Pakistan Milli Takımı dünya lideri bir takımdır. Ziya Mahmud liderliğinde, Pakistan takımı 1989'da Bermuda'da gerçekleşen turnuvada finale kaldı. Pakistan final maçında Hindistan'ı yenerek 2011'de Briç Federasyonu Asya ve Ortadoğu Şampiyonluğunu kazandı.

Skuash

Cihangir Han – 555 oyunu arka arkaya kazanmasıyla Guinness Dünya Rekorunu elinde tutar- bu alanda en çok kazanan sporcu olma unvanını elinde bulundurur. Dünya Kupasını 6 kez, İngiliz Kupasını ise 10 kez kazandı. Pakistan'lı Cañşer Han da Dünya Kupasını 8 kez, İngiliz Kupasını ise 6 kez kazandı.

Bilardo

Pakistan bilardo sporunda başarılı oyunculara sahiptir. Muhammed Yusuf 1994'de amatör kupayı kazanmış, Muhammed Asif 2013'de Sofya'da gerçekleşen amatör kupayı ve ardından Katar'da düzenlenen Asya Şampiyonasını kazanmıştır. Pakistan aynı zamanda 2017'de Mısır'da düzenlenen Dünya Snooker Takımlar Şampiyonasını da kazandı.

Diğer sporlar Futbol, polo gibi sporlar ülke genelinde farklı bölgelerde düzenlenen ulusal olaylarda severek oynanır. Boks, tenis, snooker, kürek, kayaking, mağaracılık, tenis, eşli briç, golf ve voleybol sporlarında da uluslararası veya ulusal başarılar elde edilmiştir. Kabadi gibi popüler yerel sporlar da Pakistan'da yapılır.

Faydalı Linkler

Pakistan Cumhurbaşkanı www.president.gov.pk

Pakistan Başbakanı www.pmo.gov.pk

Pakistan Web Portalı www.pakistan.gov.pk/

Pakistan Merkez Bankası www.sbp.org.pk

Ticaret Bakanlığı www.commerce.gov.pk/

Federal Gelirler Kurulu www.fbr.gov.pk

Yatırım Kurulu www.invest.gov.pk

Pakistan Ticareti Geliştirme Kurumu www.tdap.gov.pk

Pakistan Borsası www.psx.com.pk

Dışişleri Bakanlığı www.mofa.gov.pk

Bilgi ve Yayın ve Ulusal Miras Bakanlığı www.moib.gov.pk

Ekonomi Bakanlığı www.finance.gov.pk

Enerji Bakanlığı www.mpnr.gov.pk

İçişleri Bakanlığı www.interior.gov.pk

Pakistan Turizm Geliştirme Kurumu www.tourism.gov.pk

Pakistan Havayolları www.piac.com.pk

Yüksek Eğitim Kurumu www.hec.gov.pk

Pakistan Tıp ve Dişçilik Konseyi www.pmdc.org.pk

Pencab Hükümeti www.punjab.gov.pk

Sindh Hükümeti www.sindh.gov.pk

Hayber Pukhtunkhva Hükümeti www.khyberpakhtunkhwa.gov.pk

Belucistan Hükümeti www.balochistan.gov.pk

Azad Jammu & Keşmir Hükümeti www.ajk.gov.pk

Gilgit-Baltistan Hükümeti www.gilgitbaltistan.gov.pk

PAKISTAN

The accession of Jammu & Kashmir to Pakistan or India remains to be decided.

LEGEND	
Capital of Country	ISLAMABAD
Headquarters, Province	LAHORE
Division	Faisalabad
Taluk	Quetta
Boundary International, Demarcated	—
undemarcated	—
Province	—
Tribal	—
Planning	Under Consideration
National Highway	—

Pakistan Büyükelçiliği

İran Caddesi No: 37 GOP 06700 Ankara, Türkiye

Tel: +90 (312) 427 14 10-13 4270243

Faks: +90 (312) 467 10 23 - 467 03 37

Web: www.pakembassyankara.com

Email: parepankara@mofa.gov.pk

infosec_ankara@yahoo.com

Social Media: Facebook page: PakistanInTurkey,

Twitter: @PakTurkey, Blog: <http://pakturkey.blogspot.com>,

YouTube Channel: PakTurkey

İstanbul Konsolosluğu

Güllü Sokak, No: 20 3.Levent - İSTANBUL

Tel: +90 212 324 58 27, 324 91 54,

Faks: +90 212 324 51 70

Email: parepistanbul@mofa.gov.pk

İzmir Onursal Konsolosluğu

Otoplaza İş Merkezi 2818 Sokak No.1 Daire: 133/A

Halkapınar, İzmir

Tel: +90 232 459 16 16 - 446 23 33 - 469 42 32

Faks: +90 232 449 01 07

Email: [cyeren@yahoo.com](mailto:cyperen@yahoo.com)

Bursa Onursal Konsolosluğu

İpekiş Mensucat T.A.Ş. Demirtaş Organize San. Bölgesi,

Mustafa Karaer Cad. No: 33 16245 Bursa

Tel: +90 224 365 44 06 - 0 224 280 24 00

Email: honorary@pakistanconsulategeneral.org

Pakistan Büyükelçilik Okulu (PEISG)

Web: www.peisg.com

Email: peisgankara@gmail.com